BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, mart 2008. • Godina IV • Broj 33 Cina: 50 dinara

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nedilja 17.30 – 18.30

Radio Sombor
90,0 MHz
vrime emitovanja: nedilja 13.30 – 14.00 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR”
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: svake druge nedilje od 16.30 do 17. sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*
23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*
15. avgust, *Dan Dužijance*
25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca I ostalih Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVACI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cena: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina IV Broj 33
Mart 2008. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić
Savit novina:
Mijo Mandić (mlađi), Nevenka Bašić Palković, Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Nevenka Bašić Palković, Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić Tukuljac, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Tanja Bošnjak, Nikola Sedlak, Milorad Blažić, Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući računi: 160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„Code Art" Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu, bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 428-939

Na naslovnoj strani:
Lipota običaja
autor: Zlatko Jovanov

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Čini mi se da nema veće lipote na ovom svitu od nepriglednе ravnice koja nas okruživa. Pa još kad krene proliće u njoj, kad se viter sigra s mladim vlatima rosnog žita u rano aprilsko jutro. Kako je lipo i u isto vrime teško ode bit čovik – najviša tačka usrid sveg tog prostranstva. A nad njim uvik i samo nebo, odkaleg je kad stizala kazna a kad spas i zaštita. Tako se ode čovik odavno naučio uzdat sam u se. I ni nam zabadavad bilo to uzdanje. Ko zna koliko puti nam je istorija upačila prstom da sami sebi moramo bit najveća snaga i zaštita. Bilo je vrimena kad smo te mudre riči čuli, a bilo je borme i kad nismo. I to nam se po pravilu uvik olupalo o glavu. Zato, moramo bit svesni da je život ovo što nam se sad trevlja, a ne ono što smo propuštili nit naši planovi koje kujemo za budućnost.

Kad ovo što nam se trevlja sad i ode uspijemo s obadvi ruke uvatit i u svoju hasnu okrenit, onda se mož kast da smo postali gospodari svoje sudbine.

Čini mi se ništa lakše od tog i u isto vrime ništa teže od tog.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U OVOM BROJU BUNJEVAČKI NOVINA PROČITAJTE:

Strana 4-5:	**Pet manjina mož, a Bunjevci ne**
Strana 6:	**Za bolji položaj**
Strana 7:	**U službi naroda**
Strana 8-9:	**Bunjevački velikan današnjice**
Strana 10-11:	**Životne pripovitke žena u Vojvodini**
Strana 12:	**Umitnička familija Tikvicki**
Strana 14:	**Šest decenija zajedno**
Strana 18:	**Šta zamislim to i opravim**
Strana 21:	**Ostvarit životni san**

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 420 dinara.
Platit možete na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni račun:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
sa naznakom za pritplatu (Metals Banka).

Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

Dragi Bunjevci!

Radosnim srcem i ove 2008. godine slavimo jedan od najveći kršćanski svetaca Uskrs. Ovo je za sve Bunjevce „dan svetog veselja i radosti, koji se u Slavjanskoj kući u najvećem stepenu uživa" – kako je to lipo napiso naš veliki biskup Ivan Antunović, daleke 1875. godine. Neka nas Uskrsli Isus blagoslovi, donese mir i spasenje, jer križ je bio i biće naše uzdignuće i putokaz kroz ova teška vrimena i iskušenja koja nas čekaje.

Virujemo u uspih u svim našim nastojanjima za priznavanje i poštivanje svakog našeg kršćanina koji pošteno radi i nada se zasluženoj nagradi.

Uskrsno slavlje će nam dat snage da izdržimo i prevaziđemo sva osporavanja ili priprike na našem putu u bolju budućnost bunjevačkog naroda koji živi u saglasju sa drugim narodima svudan u svitu, poštiva sve druge narode, druge viroispovisti, običaja i divana.

Neka nas Uskrsli Isus blagoslovi i neka nam da milost za oproštenje sviju grija.

Svim virnicima želim srićan i blagoslovljen Uskrs.

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
Pridsidnik
dipl. inž. Nikola Babić

MIRKO BAJIĆ, ODBORNIK U SKUPŠTINI VOJVODINE, O ČUDNOM SVAĆANJU DEMOKRATIJE DEMOKRATSKE STRANKE

PET MANJINA MOŽ, A BUNJEVCI NE

Samo nikoliko dana nakon prvog zasidanja Skupštine AP Vojvodine posli sedmomisečne pauze, njezin odbornik Mirko Bajić, inače i član Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, održo je konferenciju za štampu čerez igre oko nepriznavanja prava Bunjevcima za osnivanje Zavoda za kulturu, odnosno priznavanje tog prava nacionalnim manjinama Mađara, Rusina, Rumuna, Slovaka, a naknadno i Hrvata

Najpre je **Nikola Babić**, pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, kazo da je Bunjevački nacionalni savit lanjske godine privatio inicijativu pokrajinske administracije da Skupština AP Vojvodine inicira osnivanje Zavoda za kulturu Vojvodine. Njega bi sačinjavali zavodi nacionalni manjina. Savit je u tom smislu priduzo određene proceduralne radnje da bi ovom najvišem zakonodavnom tilu u Vojvodini uputili zaktiv Bunjevaca da učestvuju u radu tog zajedničkog zavoda za kulturu Vojvodine osnivanjom Zavoda za kulturu Bunjevaca.

Taj naš zahtev smo uputili 4. decembra 2007. Pokrajinskom Sekretarijatu za obrazovanje i kulturu Vojvodine. Očekivali smo da će se već na prvom zasedanju Skupštine naći i naš predlog. Nažalost, i na naše veliko iznenađenje, naš zahtev se nije našao na dnevnom redu ni Izvršnog veća Vojvodine, ni Odbora za međunacionalne odnose, a onda da bude dostavljen Skupštini na usvajanje. Prvo smo proverili da li smo negde pogrešli u proceduri, ali nismo. Od onoga od koga smo najviše očekivali, a to je od predsednika Skupštine Vojvodine i od predsednika Izvršnog veća - nismo dobili podršku.

Mirko Bajić

A najviši zvaničnici Vojvodine stalno govore o multietničnoj, multikulturalnoj Vojvodini, govore da je Subotica pripoznatljiva po Bunjevcima, po njihovoj kulturi, a sada kada je Bunjevcima tribalo omogućiti da dobiju jednu instituciju, ne možemo doći na dnevni red, niti možemo da dobijemo podršku od pokrajinske administracije. Nas Bunjevce ovo stavlja u diskriminatorski položaj u odnosu na druge nacionalne manjine – kazao je izmed ostalog Nikola Babić.

Mirko Bajić je zatim detaljno izno redosled trevljanja oko bunjevačkog zaktiva, i ukazo da je stvar zdravo ozbiljna i ukaziva na odsustvo poštivanja prava svi nacionalni manjina u Skupštini APV i Izvršnog veća, odnosno od politički struktura koje su danas u Skupštini u većini, a nazivaju sebe demokratske evropske snage.

Kao odbornik i član Odbora za međunacionalne odnose u toj Skupštini znam da je u prethodnom postupku bilo dogovoreno da će ovaj posao oko formiranja zavoda za kulturu nacionalnih manjina u Vojvodini u prvom koraku biti urađen za 4 nacionalne manjine: mađarske, slovačke, rumunske i rusinske. Od nas je tražena podrška o jednom takvom stavu, da ne institiramo na našoj odluci Zvodu za Bunjevce u prvom krugu. Mi smo se složili. Poziv koji je bio upućen za sednicu Odbora za međunacionalne odnose je sadržavao raspravu o ove

četiri odluke. Dan pred održavanje Skupštine, zatekao sam poziv za Skupštinu Vojvodine, na kojoj se pored ova 4 predloga za osnivanje zavoda za kulturu, našla i tačka osnivanja i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Odmah sam reagovao i zatražio da na sednici Odbora za međunacionalne odnose o tome raspravljamo. Tražio sam da se ostvari pravo i bunjevačke nacionalne zajednice, ne osporavajući nijednoj nacionalnoj zajednici pravo da dobije zavod, pa ni hrvatskoj. Na sednici mi smo za svoj stav dobili potpunu podršku Odbora (7:1), osim poslanika DSHv-a i Demokratske stranke za evropsku Vojvodinu. On se odnosio na prethodnu krnju odluku i tražio je da Izvršno veće da svoje mišljenje, a onda se nađe na dnevnom redu Skupštine APV.

Uporedo sotim Mirko Bajić je pridložio akt odluke o osnivanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Bunjevaca i uputio ga Skupštini Vojvodine. On je ušo u skupštinsku proceduru. Bajić je uoči sidnice Skupštine dobio uviravanja da će ova dopuna dnevnog reda bit većinski usvojena.

Tu potvrdu sam dobio iz redova SVM-a, Pokreta snaga Srbije, G-17 plus, iz redova opozicije, jedino je nisam dobio od Demokratske stranke čiji sam ja član poslaničkog kluba do tog trenutka u toj Skupštini bio. Predsednik Skupštine i Liga socijaldemokrata Srbije nije se izjašnjavala. Decembra 18. su uvrštene odluke za ove 4 nacionalne zajednice, 28. februara uvršten je akt o osnivanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, na posebnoj sednici Izvršnog veća održanoj samo zato da se ona donese na vreme kako bi se uvrstila na skupštinski dnevni red. Skupštinski saziv je poslat 29. februara, i sadržavao je i tu tačku dnevnog reda, mimo svih onih dogovora na početku. Kada sam ja podneo naš zahtev, Izvršno veće je, za razliku od Odbora za međunacionalne odnose, dalo negativno mišljenje, i odbilo je da kao predlagač obrazložim naš predlog, iako je na to obavezan. On je predložio Skupštini da ga ne prihvati sa obrazloženjem da za to nema sredstava u budžetu, iako budžet do tog trenutka još nije ni donet. Predlog budžeta je upućen poslanicima 22. februara, dakle nedelju dana pre nego što je za Hrvate naknadno uvršćena odluka. Onda sam ja postavio pitanje na Skupštini iz kojih sredstava je za Hrvate obezbeđeno finansiranje kad za Bunjevce nema.

Na samoj Skupštini Mirko Bajić je izno podatke koji su divanili da Bunjevcima nesumnjivo pripada ovo pravo ko i drugim manjinama.

Uoči glasanja, na moje oči i uši, predsednik poslaničkog Kluba Demokratske stranke za evropsku Vojvodinu, Dragoslav Petrović, prišao je do odborničkog kluba SVM, koji su na Odboru prethodno podržali da ovo uđe u dnevni red, i rekao da im ne dozvoljava da glasaju da se to unese u dnevni red, kao koalicionim partnerima u Skupštini Vojvodine. Isto to je uradio prema poslaničkom klubu Pokreta snaga Srbije. Na kraju glasanje je pokazalo da je 51 poslanik bio za, a 61 je bio uzdržan. Tako odluka nije prošla. Time je Bunjevcima uskraćeno pravo na ono što su drugi dobili. Posle toga sam napustio Poslanički klub za evropsku Vojvodinu, rekavši da nit je evropski, nit je demokratski sa takvim stavom, i da meni ponos ne dozvoljava da sedim u tom društvu gde predsednik Demokratske stranke zabranjuje koalicionim partnerima da glasaju za ostvarivanje prava Bunjevaca, a na drugoj strani da na mala vrata to isto omogući hrvatskoj nacionalnoj zajednici.

Mirko Bajić za ovaki postupak vidi samo jedno objašnjenje.

DS u Vojvodini je ovog trenutka, ili već izvesno vreme otvoreno stala na stranu onih koji idu ka daljem toku asimilacije Bunjevaca u Hrvate. Navodi da je Tomislav Žigmanov predložen za rukovodioca Zavoda za kulturu Hrvata, a kao argument za imenovanje je činjenica da je on izvršni urednik leksikona podunavskih Hrvata Bunjevaca, na ovaj način eksplicitno ukazuje da Bunjevci ne postoje kao nacionalna zajednica, nego su deo hrvatskog korpusa.

Bajić je kazo da je ovo štogod što ima daleko šire dimenzije od nedonošenja jedne odluke na Skupštini Vojvodine.

Reč je o daljem pokušaju asimilacije Bunjevaca i preuzimanju kulture Bunjevaca u kulturu vojvođanskih Hrvata, a kroz ovakav čin taj put je potpuno otvoren i jasan – reko je izmed ostalog Mirko Bajić na konferenciji za štampu. **B. E.**

U BUNJEVAČKOJ MATICI ODRŽANA PROMOCIJA DRUGOG ROMANA IVANA BAŠIĆA PALKOVIĆA DIDANA „ISTINU TRAŽIM"

KNJIGA MOJEG ŽIVOTA

S pridstavljanja knjige „Istinu tražim" u Čitaonici Gradske bibiloteke

Početkom marta Bunjevačka matica je priredila promociju novog romana **Ivana Bašića Palkovića Didana „Istinu tražim".** Knjiga je izdata u ediciji Bunjevačke matice pod nazivom „Savremeni bunjevački pisci". Ovo je Didanov drugi roman, prvi je u istoj ediciji, „Put nade", izdat u 2006. godini.

Kako je na promociji kazo **Ivan Sedlak,** pridsidnik Matice, u ovoj godini ćemo imati još nikoliko novi knjiga i promocija. Književni kritičar je izmed ostalog kazo da je ovo, s jedne strane autobiografsko dilo, a s druge strane je izneta filozofija života u kojoj se svi možmo pripoznat. Možmo se susrićat i s dilemama koje smo sami proživljavali u životu. Zbog tog je ovo zdravo živa knjiga sa značajnim porukama.

Mile Tasić, kritičar, kazo je da je ovaj roman logičan slid prithodnog „Put nade", i da je pitanje u naslovu novog romana filozofsko, a da je istina dostižna, ma koliko se niki trudili da se ona sakrije.

O svojem drugom romanu Ivan Bašić Palković Didan je za naše novine kazo slideće:

To je knjiga mog života. Kritičar je lepo rekao da je to autobiografski i, biografski roman i svedočenje o vremenu u kom živimo. Događa se od 1946. pa do današnjih dana u kojima sam ja beležio, razmišljao i iznosio svoja gledanja na osnovu svog iskustva. U romanu se radi o dve, pa čak i tri generacije jedne porodice Bunjevaca u jednom delu njihovog života. Može se reći da je to osvrt i na određena politička gledanja, od euforije do razočaranja u staljinizam, o oduševljenju komunizmom, ali i prikazivanju duhovnosti.

> Kao i u prvom romanu Didan je „Istinu tražim" pisao na srpskom jeziku, osim kad određeni likovi divane na bunjevačkom, što je dosta čitaoca opet zdravo razočaralo.
>
> „Držim se i dalje toga sve dok se bunjevački jezik ne standardizuje, kako bih mogao da pišem na književnom jeziku? Pišem na srpskom, jeziku na kojem sam se školovao, likovi na bunjevačkom. Otprilike pola romana je pisano na srpskom a pola na bunejvačkom jeziku."

Roman već živi svoj život i pitamo Didana o prvim reakcijama:

Za mene su one iznenađujuće. Posle izlaska ovog drugog roma ljudi me sasvim drugačije gledaju. Verovatno da su me tek sada upoznali - kazo je Ivan Bašić Palković Didan povodom izlaska iz štampe svojeg romana „Istinu tražim". **B. E.**

OSNOVANA BUNJEVAČKA STRANKA VOJVODINE

ZA BOLJI POLOŽAJ

Na subotičkom i vojvođanskom političkom nebu diluje još jedna politička partija – **Bunjevačka stranka Vojvodine (BSV)**. Osnivačka skupština BSV održana je u četvrtak, 28. februara u amfiteatru Otvorenog univerziteta, a za pridsidnika stranke izabran je **mr Branko Franciškoviċ.**

– BSV je demokratska stranka koja se političkim i ostalim dozvoljenim sridstvima, instrumentima i metodama bori za ostvarenje postavljeni ciljeva – kazo je Franciškoviċ.

– BSV nema namiru za dominacijom u bilo kom segmentu bitisanja, već će se borit za ravnopravan odnos, uz poštivanje interesa ili ciljeva drugi stranaka. Ovo se odnosi i na sve institucije društvenog života, od lokalnog, pa do državnog nivoa. BSV će, takođe, sarađivat sa institucijama i organizacijama bunjevačkog naroda u cilju ostvarivanja zajednički interesa i efekata „ujedinjene energije" u radu.

Pozdravni divan mr B. Franciškovića

Prema njegovim ričima, jedan od najvažniji ciljeva je da bunjevački narod dobije ravnopravan status po svim pitanjima društvenog, političkog, kulturnog, virskog i obrazovnog života u ovoj državi.

– Naš narod, ko što se zna, živi najčešće na obodu, u okolini centra Subotice, di su daleko gori uslovi života. Mora se napravit određena decentralizacija, da taj naš narod ima privilegije koje ima varoško stanovništvo. Postoji tu, naravno, još puno tog, ko što je priznavanje bunjevačkog jezika, virska služba na bunjevačkom jeziku i tušta drugi ciljeva koji su vezani za opšte demokratske vridnosti, ne samo u Srbiji nego u međunarodnim okvirima.

Na Osnivačkopj skupštini je izabran Glavni odbor stranke, a sad se osnivaje i drugi organi kako bi stranka mogla ravnopravno učestvovat u pridstojećim izborima.

J. P.

BKC IZ SUBOTICE KONAČNO IMA SVOJU KANCELARIJU

ČUVANJE TRADICIJE

Posli dugačkog vrimena traženja i čekanja i BKC iz subotice je konačno dobio kancelariju u kojoj mož radit. Na atresi Bose Milićević bb, el tačnije ispod malog stadiona, imaje na raspolaganju dvi prostorije, od koji je jedna kancelarija a u drugoj će se čuvat nošnje. Miroslav Vojnić – Hajduk zdravo je srićan i zafalan gradonačelniku Kučera Gezi i Maglai Jeneu, odborniku Skupštine opštine i pravnom savetniku gradonačelnika, na razumivanju za bunjevačko folklorno društvo**. Na ovaj način**, kaže Marača, **pokazana je želja da se problemi smištaja i rada subotičkog BKC-a riše, i takođe da se sačuva fundus narodne nošnje, koji je samo zafaljujući tavankutskom BKC-u bio adekvatno tretiran.**

Malo je misto za sve koji rade u BKC-u

Ove prostorije po kvadraturi ne mogu bit radne za sve sekcije društva, ko što je folklorna, muzička i slamarska, ali će zato moći nesmetano da radi muzička radionica i redakcija „Bunjevačkog kalendara". Nemamo još telefonski broj, liniju imamo pa će cigurno i broja bit. Drago mi je, dodo je Marača, **što je baš pridstavnica BIC-a među prvima prikoracila prag novi prostorija BKC-a. Nadam se još boljoj saradnji.**

Složno su napunili namištajom prostoriju

Posebno sam zadovoljan, kaže sagovornik, **što su članovi i simpatizeri ovog društva doneli od svoji kuća namištaj da učine prostorije prijatnijim za one koji svrate. Poklonili su Ivica Nimčević, Slavica Kovač, Zoran Pavlović, Rehak Julije, Božidar Rudić, Dobrica Iršević, Nikola Malov, a za primer bila je tu i moja malenkost. Posibno bi se zafalio gospodinu Nimčeviću, koji je poklonio jedan dio obuće za izvođenje ruski igara. Probe i dalje održavamo**, kaže Marača, **u škuli „Žarko Zrenjanin". Kažem veliko fala direktorici Jovanki Tešanović. Tamo smo svakog utorka od 20-22 sata, a sridom i petkom od 18-19 sati u prostorijama MZ „Kelebija". Tamo smo uz saglasnost roditelja i mesne zajednice osnovali ogranak BKC-a. Asistent je Josip Dragić i korepetitor Futo Silvija, a pomaže Sofija Zubkov.**

Nove prostorije BKC Subotica

Planovi BKC-a u budućnosti

Trudićemo se, kaže sagovornik, **da omasovimo sve sekcije. Već sad skupljamo tekstove za „Bunjevački kalendar" za 2009. godine. Pripremamo jednu koloniju slamarki „Klas" s kojom rukovode Ana Crnković i Blaženka Mandić. U pripremi je izdavanje publikacije „Metodika učenja sviranja na tamburaškim i drugim instrumentima" sveska broj 1.**

Pridstoji putovanje folkloraca u Bugarsku

Folklorci BKC-a najviše očekuju odlazak u Bugarsku na Evropski festival folklora mladi „Primorsko 2008" od 22. juna do 01. jula. **Ovaj put ćemo**, kaže Marača, **braniti četverostruku zlatnu plaketu. Virujem**, kaže sagovornik na kraju, **da će se obizbedit sridstva kako bi mogli širit afirmaciju naše kulture i van granica Srbije.**

M. H.

DIVAN S MR BRANKOM FRANCIŠKOVIĆOM, PRIDSIDNIKOM BUNJEVAČKE STRANKE VOJVODINE

U SLUŽBI NARODA

Dok niste učesnici u vlasti dobijate samo slidovanja „na kašičicu" i zavisite od tuđe dobre volje. Sami moramo uzet ono što nam pripada

Koji su ciljovi i zadaci Bunjevačke stranke Vojvodine?

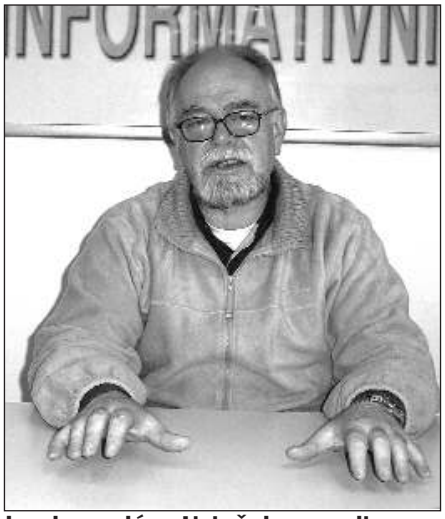
Najprija, želja nam je vodit brigu o našem svitu, i počet se bavit njevim problemima.

Tribaće nam za to agilni ljudi, kako bi uspili pokrenit tačku gledanja Bunjevaca. Sve ono što nam se trevljalo tokom ovi 50 godina, koliko nismo imali pravo na samoizjašnjavanje, bilo nam je onemogućeno i napridovanje, pa je mnogima bilo lakše kazat da su štogod drugo, a ne ono što jesu. Oni koji žive u varoši okrenili su se hrvatstvu, a drugi opet u jugoslovenstvo. Zadatak stranke će bit ubidit narod da je to vrime prošlo i da na primer poso ne možeš dobit samo zato što si Bunjevac. Zato je zdravo važno da konačno imamo jaku stranku, koja će imat poslanike, prija svega, na lokalnom nivou. Ako se to ne uspije, onda naš narod zaista nema nikake šanse. No, to ćemo moć ostvarit samo ako imamo oslonac u bazi - našem narodu. Samo zajedno možmo izdejstvovat ciljeve koje smo zacrtali.

Okupljena je kritična masa svesni ljudi, koji pokušavaju kroz dilovanje prija svega bunjevački institucija, vratit status Bunjevcima, kaki su kadgod imali. Zaposleni Bunjevaca u sferi kulture, zdravstva skoro da nema, a i zapošljavanje njim je zdravo otežano. U državnim institucijama od republičkog do lokalnog nivoa 50 puti su manje zastupljeni Bunjevci, neg što ima stanovnika koji su se izjasnili ko Bunjevci, onda je jasno da je stanje katastrofalno i da ga triba friško minjat.

Bunjevci su poznati po tom što ji politika zdravo malo zanima. Kako njim se mislite približit?

Mr Branko Francišković poželio Bunjevcima srićne Uskršnje praznike

Tačno je da smo taki, ali pojedini periodi istorije Bunjevaca divane o iskoracima iz te letargije i mislim da je vrime za taj iskorak, zato što se plašim letargije u kojoj smo. Jel ako štogod brzo ne uradimo na buđenju Bunjevaca, samo ćemo tiho nestat sa scene.

Mi sad okupljamo oko sebe čeljad koja oće radit maksimalno za svoj narod. Take ćemo aktivirat, kako bi oni bili nosioci cile ideje povratku i opstanku Bunjevaca na prostorima Severne Bačke. Pričemo ljudski, narodu s željom da nam kažu svoje probleme, a mi da pokušamo dat sve od sebe i da ji rišimo.

Nećemo objašnjavat narodu naš politički program, ni koji su ciljevi naše političke stranke i da ji ubiđivamo da ji prihvate, već da crpimo probleme i iz nji postavljamo zadatke na kojima triba radit. Važno je da ljudi oste da nisu ničija baza za lično el grupno napridovanje i kojkake sitne interese. Najvažnije je ono za čega se Bunjevačka stranka Vojvodine zalaže je: jačanje i buđenje nacionalne svisti - ne ko nacionalizama već opstanak jednog naroda; osnaživanje stranke koja će moć osvojit makar dio vlasti i u njoj aktivno učestvovat. Jel brez tog nećemo imat mogućnost očuvat i zastupat interese naroda.

Objasnićemo da je zdravo važno izać na izbore, jel ako smo pasivni i nezainteresovani za svoju budućnost, onda se ni drugi za nji neće starat.

Dok niste učesnici u vlasti dobijate samo slidovanja „na kašičicu" i zavisite od tuđe dobre volje, sami moramo uzet ono što nam pripada!

Brez mladi naraštaja ni jedan narod nema budućnost. Šta ćete vi ko stranka uradit za bunjevačku mladež?

Zalagaćemo se za našu omladinu i to u smeru njevog što višeg obrazovanja, jel brez tog nema budućnosti ni jednog naroda. Trudićemo se to objasnit našem svitu, koliko je važan taj intelektualni sloj za jedan narod, jel brez tog nema njevog napritka. Znamo da je zdravo veliki problem zapošljavanje mladog svita, trudićemo se da osmislimo razne ekonomske programe koji će ponudit ekonomsko rišenje problema.

Spomenili ste bunjevački jezik i na osnivanju stranke. Kako vidite borbu za ravnopravnost našeg maternjeg jezika?

Niko ne smatra Madžara prostim ako divanim madžarski, nit Srbina ako divani srpski, pa zašto bi dozvolili da samo nas Bunjevce smatraje najgorima samo čerez tog što divanimo svojim maternjim jezikom?! Daklem i na propagiranju našeg jezika ćemo radit. To je dobar početak, a potrudićemo se i više od tog.

Kratko je vrime do lokalni izbora. Šta ćete za to vrime Bunjevačka stranka Vojvodine uradit u cilju kampanje?

Mi smo siromaška stranka. Neće bit balova i skupi koktela. Mi ćemo ić u naš svit, od kuće do kuće i divanit s narodom. Pitat ji koje su njeve muke i problemi, i probat njim pomoć u rišavanju. U tom prvacu ćemo dilovat. Virujem da će Bunjevci pripoznat naša iskrena nastojanja i da će nas podržat a sa tim i pomoć sebi.

Vrlo je važno da Bunjevci izađu na izbore, jel ako izađu, mislimo da će za nas i glasat.

S. K. O.

Biografija

Mr Branko Franciškoviću rođen je u Subotici 1953. godine. U rodnom gradu završio je osnovnu i sridnju škulu, ko i fakultet. Magistriro je u Zagrebu na smeru marketinga. Radio je u Subotici na Ekonomskom fakultetu ko šef naučne jedinice za marketing, zatim u Severu ko pomoćnik direktora. Devedeseti godina osnovo je privatnu firmu, zatim je bio član opštinskog vića zadužen za poljoprivredu i turizam, nakon čega se opet odlučio na privatni biznis. Hobi mu je folklor. Bio je direktor AKUD-a Ivo Lola Ribar, pridsidnik Lovačkog udruženja FK „Spartak".

Oženjen je i otac troje dice.

PAVLE BLESIĆ, TO JE NAŠ SLIKAR, NAŠ BUNJEVAC

BUNJEVAČKI VELIKAN DANAŠNJICE

Teško je pomislit na sve poznate Bunjevce, a pri tome ne pomislit na Pavla Blesića. Gotovo je nemoguće spomenit Sombor, a ne zamislit fascinantno i iznad svega pripoznatljivo slikarstvo ovog velikog bunjevačkog umitnika

Pavle Blesić slikar, vajar i likovni pedagog se rodio 1924. godine u Somboru, di i danas živi i stvara. Osto je viran svojem gradu iako se ubraja u red umitnika koji imaje renome i poznati su na daleko.

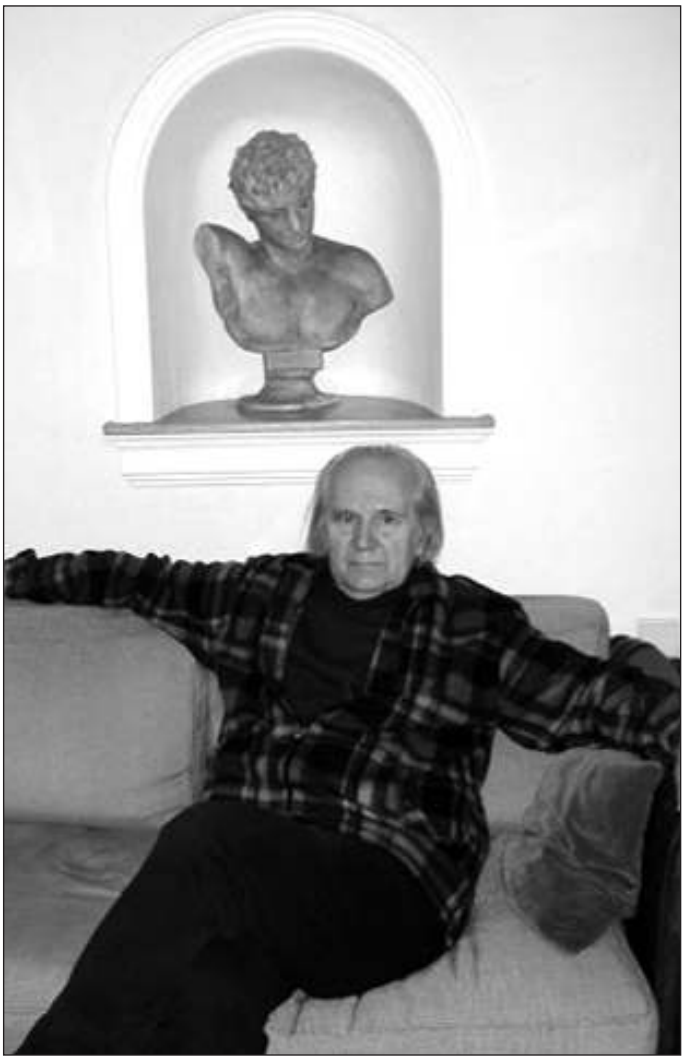
„Sombor je grad raskošne lipote, a tom je teško odolit. Za Sombor se kaže da je grad koji ima dušu. On je jedinstven i liči samo na sebe. To je grad mira, stare arhitekture i raskošnog zelenila. Sombor je jedan",kaže ovaj umitnik i dodaje, „ Sve moje uspomine i cio moj život su vezani za Sombor i on je neraskidivi dio mene, a sotim i mog rada."

Čika Paja se rado sića svog detinjstva provedenog po somborskim sokacima i davno zaboravljenim baščama omeđenim starim bedemima i kapidžicima, koje iz mašte starog majstora nikako uvik nađu način da se materijalizuju na njegovim slikama.

„Tu mi je u Somboru otac dobio službu, kaže čika Paja, „Došo je s mojom majkom Marijom iz bunjevačkog sela Kaćmara, koje danas pripada Mađarskoj. Bio je redar, al volio je društvo i kafanu, pa je sva briga oko nas dice pala na majčina pleća. Radila je majka od jutra do sutra, kako bi iškulovala mene i dvi sestre", s setom u glasu se prisića ovaj somborski doajen. „Al bilo je to lipo vrime. Stojali smo u Bunjevačkom sokaku. Sirotinja, nema se, al smo živili brezbrižno. Niko nas nije diro, slavili smo i držali sve bunjevačke svece i običaje, pa čak i u ratnim vrimenima nigovali smo našu bunjevačku tradiciju, jel red se moro znat. Sićam se 46-e, kad je konačno zamrla topovska kanonada, mir se ušunjo na ulice, a narodni prosvititelji objavili rat nepismenosti i neznanju. Te dane pantim ko najlipšu pismu mladosti. Bili smo puni entuzijazma, bili smo tako siromašni, a tako bogati."

Dok slika stare somborske kapije, oronile zidine, oglasne stupove, stare pečate, medaljone, porodične fotografije, slikar razmišlja o prolaznosti svega i slika sve ono što je načo zub vrimena, sve ono na čemu je očita prolaznost.

„Virujem da je jedini zakon koji važi za sve kategorije života, zakon prolaznosti. Taj trenutak prolaznosti nepristano bilužim u svom likovnom opusu. Rič je o zapisima intimno doživljenog stava prema tom fenomenu koji se zove život. Moja dila su zapisi, svidoci jednog vrimena, tragovi života. Il bolje kasti svidočanstvo trenutka u prolaznosti. Slika moja bileg je trenutka u vrimenu i dijalog s njim i s samim sobom."

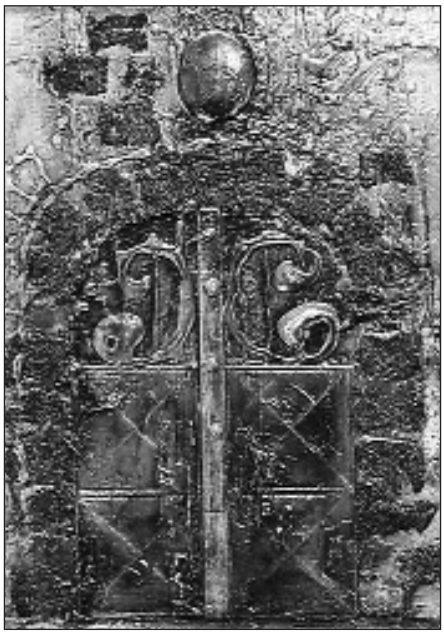
I zaista, ko god da, makar i samo u prolazu, baci pogled na bilo koje Blesićevo dilo, svatiće da je svom svojom dušom potonio u samo biće slikarovo koje je on onako olako, široke ruke istreso na komad daske, baš ko što ratar baca sime po njivi, i vidiće da je u svaki potez četkom utkana neizmirna ljubav ovog slikara.

Mada je već u poznim godinama, ovaj umitnik i dalje stvara. Čini se ko da je u nikoj svojoj filozofskoj smirenosti pronašo kaki lagani način da otupi zub vrimena i da nastavi stvarat, na radost nas posmatrača koji uživamo u tom što možmo kasti kako živimo u vrimenu njegovog stvaralaštva. A ovaj veliki slikar, filantrop, stvaralo, zdravo velik čovik za sebe skromno kaže:

„U životu sam tušta sanjo i mnoge sam snove ostvario. Sad kad sam već u 84-oj godini života u miso mi se stalno vraća jedan nedosanjani san. Želio bi iza sebe ostavit jedan legat generacijama koje stižu. To bi bila najbolja dila iz mojeg opusa koja bi s ljubavlju darovo svojem rodnom gradu i svim ljudima dobrog srca. To bi bila destinacija jednog Bunjevca koji se bavio likovnim izražavanjom i ko taka ušla bi u turističku ponudu grada Sombora, a samim tim i

U.G. „Bunjevačko kolo”, jel bi se galerija nalazila u sastavu novodobijenog bunjevačkog doma. To bi s moje strane bio doprinos mojem voljenom gradu, mojem narodu - Bunjevcima i svim budućim naraštajima.”

Oprostila sam se od gospodina Blesića i sva pod utiscima prinosim ovaj divan na papir, dok mi u glavi odzvanjaje stihovi Zvonka Bogdana „...naša j grana mala, al je fina...”.

Zaista je tako, a na nama je da na vrime svatimo veličinu i dilo ovog stvaraoca, da u svojim srcima pronađemo način izać u susrit ovom istinskom velikanu današnjice, čerez nas sami i čerez svi oni koji će u budućnosti moć uživat u ovim umitničkim dilima i s ponosom kast: „Pavle Blesić, to je naš slikar, naš Bunjevac”.

T. B.

14. MEĐUNARODNI SALON KNJIGA U NOVOM SADU

IZLOŽENA BUNJEVAČKA IZDANJA

Bunjevačka izdanja prid očima javnosti na Salonu knjiga

Ove godine manifestaciju **Umetnost izbora**, u okviru koje je i **Salon knjiga**, Izložba umitnosti **Art ekspo** i Salon nameštaja i opreme za enterijere **Ambijenta**, otvorio je 18. februara na Novosadskom sajmu pridsidnik Izvršnog veća Vojvodine mr Bojan Pajtić. Takođe na svečanom otvaranju bila je i književnica i rediteljka Vida Ognjenović, koja je kazala kako je ovaj Salon knjiga jedno od mista di oni koji knjige stavraje mogu ispitat odnos prema njevom dilu. Pokrovitelj ovog 14. međunarodnog salona knjiga bio je Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu, nuz čiju pomoć su bila pridstavljena izdanja na jezicima nacionalnih manjina. Na štandu Sekretarijata okupili su se izdavači čije su knjige i publikacije i ostali vidovi štampanog materijala objavljeni na 10 jezika naroda koji žive u Vojvodini. Naravno med njima su bila i izdanja na bunjevačkom jeziku. Po pitanju brojnosti izloženi knjiga i publikacija na našem štandu došlo je do pomaka u odnosu na ranije godine. Tako je NIU „Bunjevački informativni centar” pored Bunjevački novina ovaj pu izložio i svoj novi list Tandrčak za dicu. Još samo lanjske godine, taki izdavački poduhvat niko ni zamišljo nije. Nacionalni savit imo je izložen Zbornik radova sa simpozijuma „O Bunjevcima”, jedno od kapitalni naučni izdanja u našem narodu. Bunjevačka matica pridstavila se s novim izdanjima „Riči”, „Put nade” - Ivana Bašića Palkovića, „Pod starim bagremarom” Geze Babijanovića i druge, KUD Bunjevka očla je korak dalje i prikazala nikoliko CD izdanja sa svoji manifestacija i kulturni programa, BKC iz Bajmaka izložio je svoj Bunjevački kuvar, koji je samo posli par sati nesto s polica. Pa ipak, problema u izdavaštvu generalno postoji, što je još jače izraženo kod nacionalni manjina, a kod Bunjevaca nažalost najviše. Najveći problem je nedostatak sridstava, dok materijala za štampanje itekako ima. Salon je bio važan jel je omogućio direktan kontakt s izlagačima, od koji većina nema knjižaru, pa su samim tim i njeva izdanja slabije dostupna.

Na Salonu je pokrenuta ideja da se iz sridstava Izvršnog veća Vojvodine prave dvojezični ričnici svi nacionalni manjina u Vojvodini. Matrica bi bila na srpskom jeziku, dok bi drugi dio bio naminjen za manjinske jezike, koji bi onda nuz pomoć iste matrice mogli međusobno komunicirat. Nema naročite potribe objašnjavat koliko je ovaki projekat potriban za jednu multijezičku sridinu ko što je to Vojvodina. Važnost tog je pripozno i mr Bojan Pajtić, koji je gostovo na ovom štandu i kazo kako će Izvršno veće dat sve od sebe da ovaj projekat zaživi i da se izdanja kompleta ričnika i nađu upravo na salonu knjiga za jedno četri godine.

S.K.O

PRIKAZ KNJIGE „HRVATICE, BUNJEVKE, ŠOKICE (1919-1955)" *Piše: Nevenka Bašić Palković*

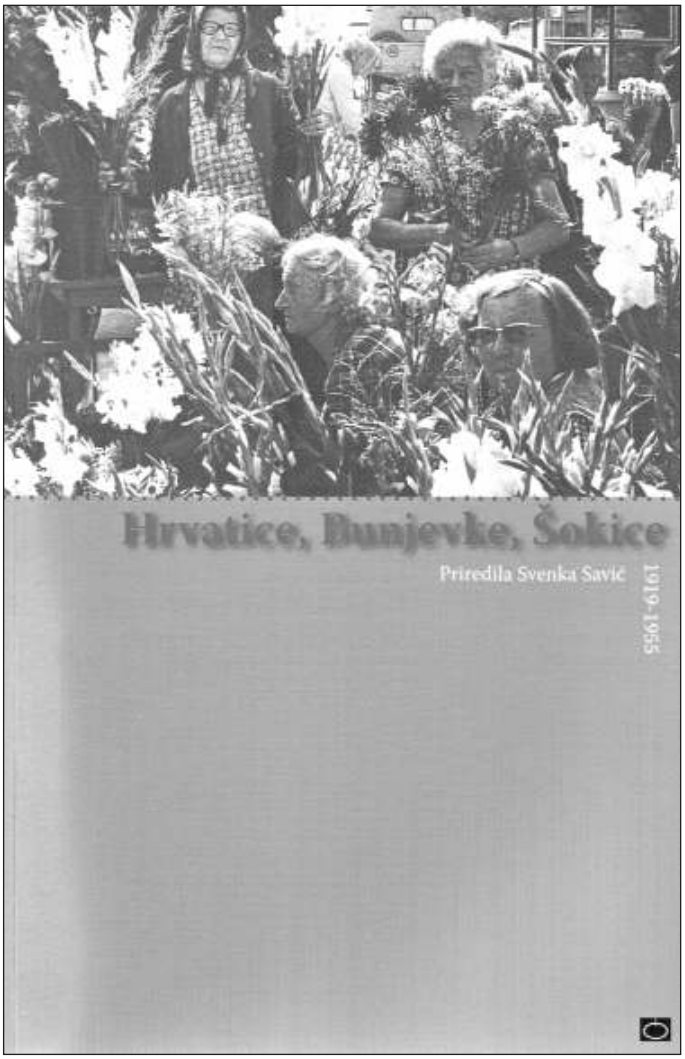
ŽIVOTNE PRIPOVITKE ŽENA U VOJVODINI

Većini žena teško je palo raspadanje Jugoslavije, bratoubilački ratovi i stradanje sinova u vojski. Nji su roditelji učili da je rad i poštenje najvažnije, da je važan obraz, a ne imanje, da se poštivaje komšije druge vire i nacionalnosti, brez obzira kojim jezikom divane

Udruženje građana ***Ženske studije i istraživanja – Mileva Marić Ajnštajn*** u Novom Sadu već deset godina obrazuje žene i muškarce, kako bi bolje razumili današnju podilu prema polu u svim oblastima: nauki, religiji, obrazovanju, umitnosti, tehnologiji itd. „Ukratko, ***Ženske studije*** su alternativni interdisciplinarni, obrazovni program namenjen onima koji žele više da doznaju o pitanjima društvene uslovljenosti rodnosti kod nas i u svetu." Ovo bi bilo najkraće objašnjenje rada udruženja građana iz Novog Sada koje je osnovano 1997. godine s zadatkom da izučava, ali i poboljšava položaj žena u Vojvodini, jer one još uvik nisu skroz izjednačene sa pravima koja imaje muškarci, samo zbog svojeg pola. Zna se da kod nas ima manje žena u politiki, na rukovodećim mistima, u privredi, u policiji, na univerzitetu, a sve po onom tradicionalnom pravilu da je ženi misto kod kuće, kraj šporelja, nuz dicu i čovika. Savrimena žena Bunjevka je, međutim, sve više škulovana, obrazovana u raznim pravcima i spremna na sve izazove modernog života, al to joj ne smeta da bude dobra mama i domaćica, ko i žene druge nacionalnosti u Vojvodini, ispitivane u ovoj seriji sistematski istraživanja.

Koordinatorka ovog udruženja građana je prof. dr Svenka Savić, redovna profesorica psiholingvistike na Odseku za srpski jezik i lingvistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Gospođa Svenka Savić je osmislila projekat „Životne priče žena u Vojvodini" (od 1997. godine), okupila je saradnice i s njima zajedno, tokom deset godina, objavila seriju knjiga u ovoj ediciji: **Vojvođanke, Romkinje, Slovakinje, Rusinke, Mađarice, Hrvatice, Bunjevke, Šokice** i dr.

„Cilj projekta je bio, i ostao, da se prikupi što bogatiji empirijski materijal primenom biografskog metoda i da se studentkinje Ženskih studija putem konkretnog istraživanja osposobe za ovladavanje tim metodom. Sakupljamo životne priče žena različitih nacionalnosti koje žive u Vojvodini i ujedno afirmišemo **biografski metod** kao nezaobilazan u istorijskoj nauci... Danas se o doprinosu žena razvoju društva u Vojvodini u XX veku ne može dokumentovano govoriti bez uzimanja u obzir podataka prikupljenih u okviru ovoga projekta. Statističkih podataka o polnoj pripadnosti stanovništva ima u podacima sa popisa, ali nisu dovoljni. Podaci sa projekta **Životne priče žena u Vojvodini** daju potpuniju, pregledniju i sadržajniju sliku o strukturi stanovništva i o nekoliko vekova starom multikulturnom prožimanju raznih etničkih zajednica" - navodi se u autorskom tekstu Svenke Savić o samom projektu, a na kraju knjige pod naslovom ***Hrvatice, Bunjevke, Šokice (1919-1955)***, koja je predmet našeg prikaza.

Knjiga je izašla u izdanju Futura publikacija i Ženskih studija u Novom Sadu, 2007. godine na priko 230 strana. Njezin priređivač je dr Svenka Savić sa saradnicama: Milicom Bracić, Bojanom Gušić, Suzanom Lukovnjak, Slavicom Mamuzić, Bojanom Medić Vujanić, Danicom Novaković, Alenkom Oreščanin, Sarom Savić - Jevđenić, Ninom Stanimirov - Veriš, Tamarom Stojković, Ivanom Strugar - Varga, Marijom Vojvodić i Ljiljanom Živković - Tarka. Spisak saradnica upravo na ovoj knjigi je impozantan, naročito kad se pročitaje njeve biografije, na kraju knjige. Sve su one zdravo obrazovane žene, a od nji, dvi su poriklom iz Subotice – Milica Bracić i Slavica Mamuzić. U knjigi su objavljene životne ispovisti 17 žena iz Petrovaradina, Radanovca, Horgoša, Bikova, Golubinaca, Bačkog Monoštora, Subotice, Tavankuta, Gibarca, Blata na Korčuli, Siverića i Šušnjara. Njeve vrlo zanimljive

životne priče su date u formi intervjua, ko odgovori na slideća važna pitanja, zajednička za sve ispitanice: kakvo je bilo vaše detinjstvo?; da li ste išli u školu?;

Nije jasna konstatacija koju na kraju knjige daje gospođa Svenka Savić u tabelarnom prikazu podataka o objavljenim knjigama sa projekta: Životne priče žena u Vojvodini (1997-2007). Tamo stoji da je dosad objavljeno sedam knjiga na srpskom, engleskom, romskom, slovačkom, rusinskom, mađarskom i da je ova poslidnja – *Hrvatice, Bunjevke, Šokice* – na hrvatskom jeziku, a činjenica je da su žene koje same kažu da su Bunjevke, divanile na bunjevačkom, a poneke i na srpskom jeziku.

šta ste radili nakon škole?; kad ste se venčali?; da li ste pravili svadbu?; koliko dece imate?; da li ste zadovoljni svojim mužem?; kako biste procenili svoj brak?; da li ste školovali decu?; da li ste išli na godišnji odmor?; kako provodite dane u starosti?; da li se družite sa nekim?; da li obeležavate verske praznike?; kad vam je bilo najlepše u životu?; da li se sećate rata?; ravnopravnost u porodici?; kad ste sa salaša prešli u selo/grad?; ko vam je pomagao u kući i oko dece?; šta biste poručili mladima?; sećate li se proslava

U knjigi su objavljene životne ispovisti 17 žena iz Petrovaradina, Radanovca, Horgoša, Bikova, Golubinaca, Bačkog Monoštora, Subotice, Tavankuta, Gibarca, Blata na Korčuli, Siverića i Šušnjara.

Osmog marta?; kako ste doživeli raspad Jugoslavije?; jeste li primetili neku diskriminaciju među decom koja pripadaju manjinskim grupama?; koliko je vera ostavila traga na vaš život?; ima li nekih nacionalnih konflikata u vašem gradu? i dr. Bilo je i specijalni pitanja, prilagođeni ispitivanim osobama i njevim konkretnim životnim prilikama, ali sušina je ista – biografskom metodom sakupiti što više podataka o životu žena različiti nacionalnosti u Vojvodini, u periodu 1910-1977.

Moram priznati da je čitanje ovi životni priča bilo vrlo dirljivo, upečatljivo i virodostojno, jer su sve to konkretne osobe, čije su fotografije takođe priložene, a nike od nji i lično poznajem. Divim se njevoj hrabrosti da svoje srce i svoja razmišljanja daju ko „na dlanu" široj javnosti, a baš se radi o vrlo ličnim doživljajima, uvirenjima, gledištima, pa i intimnim pitanjima. Taj njev životni put, ditinjstvo, škulovanje, mladost, udaja, rađanje dice, pa često i bolest, razvod, nesriće, zatvor, ratna zbivanja i kako se sve na njima prilamalo i lomilo, daju posebnu vrednost i dokumentarnost ovoj knjigi. Vrlo je važno i to što su svi tekstovi autorizovani, što su prineti u knjigu kako su te žene same želile i onako kako su divanile: srpski, hrvatski, bunjevački i mišano!

Jedna ispitanica (rođena 1939. u Subotici), na pitanje o pripoznavanju po nacionalnoj pripadnosti u mladosti odgovara: „Ja sam Bunjevka po ocu. Majka mi je iz mešovitog braka – njena majka je bila Mađarica, a njen otac valjda Francuz...Moja najbolja drugarica bila je Mađarica. Hoću da kažem da u detinjstvu nikad o tome nismo govorili. Znalo se da se u jednoj kući govori mađarski, u drugoj nemački, u trećoj bunjevački. I u čiju kuću uđeš, tako govoriš. Svi smo govorili sva tri jezika." Eto, kako je to kadgod bilo u Subotici i u ciloj Vojvodini – Evropa u malom, davno prije nego što nam se počela nametat nika „nova pravila" suživota i tolerancije, ko da mi ništa o tom ne znamo i da nismo tolerantni i bili. Kroz svidočenja većine ovi žena provlači se spremnost živit u mišovitom braku, slavit sve virske praznike koji su bitni za porodicu (i katoličke, i pravoslavne), uvažavat snaje i zetove bez obzira koje su nacionalnosti i volit unučiće i pomagat njim.

Većini žena teško je palo raspadanje Jugoslavije, bratoubilački ratovi i stradanje sinova u vojski. Nji su roditelji učili da je rad i poštenje najvažnije, da je važan obraz, a ne imanje, da se poštuju komšije druge vire i nacionalnosti, brez obzira kojim jezikom divane.

Nikoliko žena se u tekstu izričito izjasnilo da su Bunjevke, od nji starija godišta divane bunjevački, a mlađe ili one što žive u gradu služe se književnim srpskim jezikom. Potiču iz brojni bunjevački familija, puno su radile od ranog detinjstva i spremne su da se žrtvuju za svoju dicu, da njim što više pruže. Nisu pravile razlike među muškom i ženskom dicom. Mladima priporučuju da je spas u radu i u poštivanju drugog.

Savrimena žena Bunjevka je, međutim, sve više škulovana, obrazovana u raznim pravcima i spremna na sve izazove modernog života, al to joj ne smeta da bude dobra mama i domaćica, ko i žene druge nacionalnosti u Vojvodini, ispitivane u ovoj seriji sistematski istraživanja.

Zbog svega gori navedenog nije jasna konstatacija koju na kraju knjige daje gospođa Svenka Savić u tabelarnom prikazu podataka o objavljenim knjigama sa projekta: Životne priče žena u Vojvodini (1997-2007). Tamo stoji da je dosad objavljeno sedam knjiga na srpskom, engleskom, romskom, slovačkom, rusinskom,

Moram priznati da je čitanje ovi životni priča bilo vrlo dirljivo, upečatljivo i virodostojno, jer su sve to konkretne osobe, čije su fotografije takođe priložene, a nike od nji i lično poznajem. Divim se njevoj hrabrosti da svoje srce i svoja razmišljanja daju ko „na dlanu" široj javnosti, a baš se radi o vrlo ličnim doživljajima, uvirenjima, gledištima, pa i intimnim pitanjima. Taj njev životni put, ditinjstvo, škulovanje, mladost, udaja, rađanje dice, pa često i bolest, razvod, nesriće, zatvor, ratna zbivanja i kako se sve na njima prilamalo i lomilo, daju posebnu vrednost i dokumentarnost ovoj knjigi.

mađarskom i da je ova poslidnja – ***Hrvatice, Bunjevke, Šokice*** – na hrvatskom jeziku, a činjenica je da su žene koje same kažu da su Bunjevke, divanile na bunjevačkom, a poneke i na srpskom jeziku. Osim tog, gospođa Svenka Savić od literature, pored svoja dva rada, navodi samo još knjigu Tomislava Žigmanova: Hrvati u Vojvodini: traganje za identitetom, Zagreb, 2006, sa napomenom da to nije jedina knjiga za ovu temu, ali štampana nedavno, pa da ljudi koji nisu informisani o pitanjima Hrvata u Vojvodini, imaju polaznu tačku. Dalje slidi citat: „Premda imaju nekoliko regionalnih i subetničkih imena, npr. Bunjevci i Šokci, Hrvati u Vojvodini su, gledano mjerilima znanstvenih kriterija, integralni dio hrvatskoga naroda..."(str. 226). Ovaj citat baca senku na cilu knjigu jer se vidi da se Bunjevke i Šokice automatski ubrajaju u Hrvatice, što se kosi sa originalnim izjavama žena čije se životne priče donose, a time postaje jasno da se bunjevačka literatura uopšte ne poznaje, ili ne koristi! U ozbiljnoj civilnoj organizaciji kao što su **Ženske studije i istraživanja** morala bi se poštivati realnost da u Vojvodini i Srbiji živi priko 20.000 Bunjevaca, koji se tako izjašnjavaje po poslidnjem popisu iz 2002. godine, da su oni posebna nacionalna manjina koja ima svoj Nacionalni savit i brojne druge institucije i tila koja rade na očuvanju dugo osporavanog nacionalnog identiteta. Ako se to ne zna ili, ne daj Bože osporava, onda pada u vodu sve ono pozitivno što su **Ženske studije** do sada uradile.

U nadi da je posridi nenamirna pogriška i sa obećanjom da ćemo o svemu obavistiti ovu značajnu civilnu organizaciju, završavam ovaj prikaz.

U KUĆI TIKVICKI SVE JE OKRENUTO KA LIPOTI I STVARANJU

UMITNIČKA FAMILJA

Marinko Tikvicki

Ljiljana Tikvicki

Ritko mož susrist familiju u kojoj su baš svi nadareni za kaku umitnost. Familija Tikvicki iz Malog Bajmaka baš je cila taka. O njevoj ćeri Emini, koja pravi lipe figure od ljuskure i sinu Danielu, koji lipo zna svirat na gitari već ste mogli u Bunjevačkim novinama čitat prije. Ovaj put pridstavićemo Ljilju i Marinka, mater i baću familije.

Daska i šling iđu zajedno

Ljiljanja Tikvicki (38) je mama ovo dvoje sposobne dice. Zanimanje joj je pravo muško - tišljerka je i na poslu se bavi s drvetom i daskama. Dok kod kuće daje svojoj mašti i kreaciji na volju, di radi prilipe šlingovane jastučnice, čaršape za astal i sve drugo što se od tog opravit mož. Kako je sve počelo pripovida nam Ljilja: **Imala sam 10-ak godina, a već sam znala šlingat i štrikat. Moja strina Jaga Balažević živila je u Keru i bila u varoši poznata po šlingovanju. Znala je ona svašta lipo napravit. Sićam se beba od čutaka, koje je toliko cifrala, da je na kraju bebi na glavu metnila šešir od pliša. Bila je to zdravo bogata familija. Sićam se, bili su vridni i uvik se štogod moralo radit. Tako sam i ja vaspitana**, kaže sagovornica, **bila sam mala al sam morala radit.**

Dobra komšinca Jaga

Mlada sam se udala, jel sam tila imat svoju porodicu. Pogotovo zato što su se moji mama i tata rastali. Odranila me majka, al mi je familija uvik falila. Kad sam se udala prva komšinca bila nam je snaš Jaga. Zvala me je da dođem kod nje i vidim šta ona sve lipo od ručni radova radi. I sad se sićam izne-

Ljiljin zlatovez

nađenja od lipote koju sam tamo zatekla kad sam prikoracila prag. Sve je bilo namišćeno po starovinskom. Bilo je tušta šlinga, virange, ponjavice na krevetu, na zemlji krpare, a zidovi umolovani zlatom i srebrom. Morala sam joj se pofalit da i ja znam, kaže Ljilja, **pravit goblene, pokrstice, štrikanje. I tako je moje znanje doneto iz kuće nuz Jaginu pomoć usavršeno. Naučila sam vesti toledo i probijanicu tile-file - što je najstarija fela šlinga.**

Šlinguje se do zore

Kad se uveče sve smiri, sidnem u moju ćošu, kaže sagovornica, **i do sitni sati šlin-gam. Ako imam slobodnu subatu, onda do samog jutra ostanem nuz svoj rad. Za jedan osridnji rad oko meter velik (širok i dugačak) triba 400-500 sati rada. Opet dolaze u modu šlingane virange i krevetnina. Radim sve to po narudžbi i možem vam kast da posla ima dosta.**

Pehar iz Madžarske

Marinko Tikvicki (43) je hemiski tehničar, al i pored svojeg redovnog posla zatekli smo ga di ukrašava jaja za Uskrs**. Ove godine sam ukrasio oko 150 jaja i fala Bogu sva su skoro prošla. Inače**, kaže Marinko, **oko 10-ak godina se bavim ovim radom. Crtat sam volio odmalena.** Svoja dila izlago je i na MIRK-u (Međunarodna izložba radova, kolekcionara) i osvojio velemajstorsku diplomu.

Bili smo i u Budimpešti di smo pridstavljali KUD „Bunjevku" i otaleg smo doneli pehar. Pravili smo motive svetaca iz molitvenika, sa sveti sličica. Volim radit na nojovim jajima al su zdravo skupa i zato na njima radim samo po narudžbi. Brez obzira na njevu veličinu i tu se šepure zeke koji vuku kola.

Uvirili smo se da je ovo jedna zaista srićna familija, di se ljubav ne krije, već svaki dan pokaziva, pa iz nje i nastaju tako lipa dila. Marinko kaže kako i danas čuva šal koji mu je Ljilja naštrikala kad su bili momak i cura.

Okruženi svojim radovima, fmilijarnim slaganjom i pažnjom stvorili su svoj mali svit u kojem nikad nije dosadno.

M. H.

IZ ŽIVOTA BUNJEVACA: SVAKO VRIME IMA SVOJE OBIČAJE

KAKO SU SE NOSILI NAŠI STARI

Život naši pridaka nije bijo ni malo lak. Jel prija više stotina godina, kad su ovi krajevi bili pusti i divlji, male grupe Bunjevaca bile su toliko hrabre da iz nepoznati krajeva krenu i izaberu baš ove krajeve za svoje življenje.

Kad pogledamo danas ovu našu zemlju, di mi Bunjevci živimo, vidi se da su to najplodniji krajevi naše zemlje danas. Kad su se naši preci ode doselili to su bile pustare zdravo slabo naseljene. Naši su preci počeli pomalo obrađivat te pustare i odranjivat josag. Posli nabijanice počeli su zidat salaše od ciglje koju su sami pekli. Salaši su se pravili svi slično. Dvi sobe, a na sridi kuća s pododžakom a isprid ambetuš, a s dvi strane dvi manje prostorije. Jedna je bila kujna, a druga špajc. Krov od trske je zamenijo sitan biber crip, a kasnije kikindski i kanjiški. Pendžeri su bili mali sa četri okna, a bile su metnute i gvozdene šipke, što je davalo cigurnost od lopova. U sobama su bile paorske peći a u kujni ziđan šporej. Doli je bila nabijena žuta zemlja a priko zemlje asure od rogoze, jel krpare koje su žene same tkale. Navlake, čaršapi, suknje i drugo kad se počme kidat, žene isiku na tanke uzice pa namotaje u klupče i od tog su tkali krpare. Raspored u sobama je bio sličan. Dva kreveta na koje se namišćalo perje, uzgljance jorgan i dunja, u sridi velik astal i stoci, sa strane dolaf, a kod peći banak i daske. Oko salaša je bila velika ledina di je pasijo josag, a obično je bilo ograđeno s šemflikom. To je bodljivo žbunje pa josag kroz njeg nije mogo proć. Držalo se više josaga, od tog se živilo, a tribalo je i za ranu: meso, mliko, jaja, perje i vuna. Na zemlji su gajili žito, kuruze, povrće, pa i konoplju i lan. A konoplje i lan su bile osnovica za košulje i ruvo, što su žene prele, tkale pa i šile rukom, jel šivaći mašina kadgod nije ni bilo. Žene su kadgod imale zdravo veliku odgovornost. Pored materinstva i podizanja dice morale su se starat kako naranit i obuć čeljad. Prid slabim svitlom od lampaša, koji je škiljio do kasno u noć, su prele i tkale na napravi koja se zvala stan, koji je imo svaki salaš, a onda su šile za svoju čeljad. Svaka je žena to morala znat radit, a prinosilo se s kolina na kolino od stariji. Dica, cure i deranci su nosili dugačke košulje otprilike do 14 godina. Onda su muškarci dobili prve dugačke gaće, a cure paorsko ruvo, a to je bilo: košulja, skute, doljnja suknja, gornja i mider. Svečane nošnje su bile šlingovane, a radne zavisilo je od godišnjeg doba.

Muška bunjevačka nošnja je bila: košulja, gaće, prusluk i kabanica, koja je bila od domaćeg sukna proizvedena. Košulje su bile

Nošnja za mlade...

...i za dicu

dugački rukava, a gaće dugačke a široke od četri do šest pola i vezale su se ugaćnjakom. Gori se nosio prusluk a odozgor kabanica. Na noge su obuvali opanke, isto domaće proizvodnje, od tvrde goveđije kože. Kasnije su šili čakšire koje su bile slične pantalonama, samo su od kolina naniže bile uske nuz nogu, a priko nji su obuvali debele štrikane čorape. Prusluk se zakopčavo po sridi s petnajst i više puca. Liti su nosili košulje, gaće i prusluk. Obični danima jednostavni crni, a za svečanije prilike od svile i pliša koje su bile lipo izrađene i sa srebrni pucadima. Kasnije su nosili suknene čakšire a obuvali čizme sare.

Na igranki, koji su momci znali lipo igrat, mećali su zvečke. Na glavi su nosili šešir a zimi šepice. Zimi su još nosili kožne popršnjake, kožuve i čakšire od ovčije kože, a kad iđu na soncama el kolima zagrćali su opaklije, na noge su obuvali klompe. Kadgod se muška i ženska odila zakopčavala jednako, a kasnije ženska odića ima puca na livoj strani, a muška na desnoj, pa su tako lakše mogli otkopčavat i skidat kaput livom rukom a desnom držali mač. Mala dica su nosila od mekšeg platna košuljice i bekešiće, a na glavi kapice, i curice i derančići.

Bunjevačka ženska nošnja digod da se pojavila privlačila je veliku pažnju po izgledu, raskoši, vištini izrade. Po nošnji se vidilo i doba ženski osoba. Od ditinjstva, mladalačko doba, divojaštvo, veridbe, materinstvo, zrile godine i starost. Nošnja se sastojala od košulje, skute, turnir, dvi-tri doljnje suknje i gornja suknja. Bila je velika razlika izmed poslindanske i svečane nošnje. Bile šlingovane košulje su se nosile nuz bile šlingovane suknje, šlingovan mider i keceljac. Za svečanu nošnju su se nosile nuz bile košulje, svilene suknje i mideri, koji su bili lipo izrađeni i našarani zlatnim i drugim vezom. Oko struka se vezo igrač, nuz bilo ruvo bili šlingovan, a nuz svilu svileni igrač koji se vezo na kukalj.

Verene cure su nosile vidna ruva na struk i na glavi svilenu maramu na dva kraja povezanu. Trudnice su nosile turnir na amove, koji je držo suknje da se ne stegnu oko struka. Snaša u svatovskoj noći u ponoć kad skine vinac povezala je maramu i cio život udata Bunjevka nikad nije išla gologlava. Liti se nosilo ruvo od piketa, sefira, delina, konofasa i cica, a zimi od sukna i paje. Na struk ruva su bila od svile, brokata, žoržeta, krebdešina i od finog sukna. Na glavu su povezivale svilene marame, kašmirske, kajne, plišove, delinske i cicove. Marame su još bile i navratske, plišave i rojtoške. Od zagrćača su prvo bile otunčice, a kasnije kaputi sa striganom na galiru. Obuvale su za poslandan papuče kožne niski peta, za svečanije rađene s visoki petama, a zimi su obuvale cipele. Od nakita su nosile zlatne lančiće, prstenje, menđuše i dukate.

A.V. K.

ANDRIJA I LIZA BERETIĆ IZ BAJMOKA 58 GODINA U BRAKU

ŠEST DECENIJA ZAJEDNO

Sa 14 godina sam radio sve poslove (vezo užad, vuko snopove) osim košenja, za to sam bio mali. Od mali noga sam kuvo pa i sad moram kad moja Liza ne mož kuvat – divani Andrija

Na kraj Bajmoka, tamo di su njive prve komšije, e pa oma priko puta živi bračni par Andrija (76) i Liza (79) Beretić. Žive nji dvoje staračkí život. Ne žele ić živit kod dice, nego se sami snalaze

Šest razreda škule u tri države

Andrija je kazo da je rođen na salašu nedaleko od Mišićeva, a majka Liza isto na salašu blizo Bajmoka. Bać Andrija je pun pripovitke. **Malo sam išo u škulu, samo 6 razreda i to u tri „države", u Kraljevini Jugoslaviji za vrime Madžara, i kod komunista.** Divanio mi Andrija o svom ditinjstvu i kazo da je bio najstariji. **Sa 14 godina sam radio sve poslove (vezo užad, vuko snopove) osim košenja, za to sam bio mali. Od mali noga sam kuvo pa i sad moram kad moja Liza nemož kuvat. Jeto, sirota šlogirana je pa leži od još od 1995. godine. Rano sam krenio u momčenje. Imo sam curu na Rati, pa sam zdravo slušo baću da mi da konja, da ne iđem pišce. Onda bicigla baš i nije bilo.**

Komšinca postala žena

Odselili smo se na Pačirski put nedaleko od Bajmoka, a u komšiluku je bila moja Liza. Često je prolazila stazom koja je vodila pored našeg salaša. Najgore je bilo kad sam je noćom pratio do njezinog salaša. To su mi nana i baćo naredili da ona ne iđe sama. Meni prvo bilo milo, kaže sagovornik, **a kad sam se vraćo sam, kuruzi šušte, a meni se čini da kogod iđe zamnom.** Pitala sam ga jesul išli i na igranke, a on kaže: **Išli smo kod Luca, Hartona, kod Bogdana, kod Gala išo sam borme u tančuru da naučim igrat engleski valcer, step, slofoks.**

Andrija i Liza Beretić

Počo sam se udvarat mojoj Lizi, na priliku vako: pitam ja nju bil se tila udat za mene. Imo sam 18 a ona 21 godinu. Sve se mi dogovorimo.

Štafir u bućuru ispod klupe kuružne

Ona spakuje svoje bućure i metne kod klupe kuružne. Bila je to naša tajna. Al kad su se pojavili svirci iz Tavankuta, a svirala je Đukina banda na fijakerima, moro sam priznat da će Liza uskočit. Bilo je to 19. novembra 1950. godine. Dalje Andrija kaže, da su prija vojske dobili prvog sina, a posli još jednog i ćer. Nuz put nam je kazo i da njegova mama nije mogla virovat da je dovo uskočkinju, pa nije tila ništa kuvat. S druge strane kad je Lizina mama čula da joj ćer uskočila, pa još za njeg – kojeg nikako nije volila, sve je porazbijala po kući. Al, jeto nji dvoje su dokaz da se i take nevolje mogu zajedno proć.

Dobar i vridan radnik

Nisam imo škule, kaže sagovornik, **al sam zato bio dobar majstor. Svašta sam znavo napravit. Puno puti sam nagrađivan ko najbolji radnik i onda su me slali da putujem. Ovu kuću di sad živimo počeli smo pravit 1950. godine. Al i to teško, prvo smo završili jednu sobu i zatvoren ambetuš, a posli ostalo. Danas kad se osvrnem, bio je to jadan život. Pa opet, žavo mi što nismo više šporovali, moždar bi više uspili uradit. No, sad je sve prošlo, natrag više ne mož. Sve sam radim, pečem kolač, kuvam –** divani Andrija i pokaziva lakumić koji je dan prija mojeg dolaska peko. **Ni mi je ništa teško uradit za moju Lizu. Ne volim da budnemo ni malo rastavljeni. Lipo bi bilo zajedno otić na onaj svit. Nikad nisam zažalio što sam se mlad oženio. Al moram kasti mladima da njim za dugačak brak triba puno praštanja.**

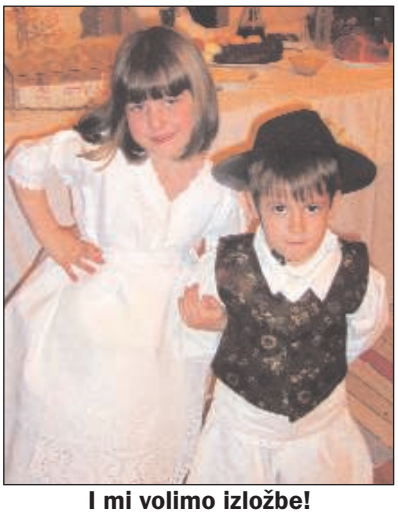
B. P.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR IZ BAJMOKA ORGANIZOVO USKRŠNJU IZLOŽBU

LIPOTA USKRSA

Đ. Skenderović i B. Pokornić

I mi volimo izložbe!

Ništa brez šareni jaja

Mesna zajednica Bajmok je ugostila u svojim prostorijama izlagače Uskršnje izložbe po peti put. Oko stotinak osoba okupilo se da prisustvuje otvaranju pete po redu izložbe rukotvorina posvećeni najvećem katoličkom svecu Uskrsu. Branko Pokornić, pridsidnik BKC Bajmok, pozdravio je sve prisutne 15. marta, koji su došli da dadu podršku, al i divit se umitnicima koji su s puno ljubavi i strpljenja stvorili prilipe radove u raznim tehnikama.

Šareno jaje je simbol Uskrsa, pa se zato ukaziva i posebna pažnja kad je u pitanju njevo šaranje. **Kadgod su se jaja farbala u lukovini s kojekakim travama i simenima**, kazo je Pokornić, i dodo da se u novije vrime to pritvorilo u pravu umitnost. Danas obično jaje u spretnim rukama postaje remek dilo. Tako je i na izložbi prikazano oslikavanje jaja uljanim bojama, pa i „obučeni" u slamu el u ljuskuru. Našlo se i potkovani jaja, zatim našarani zlatnom bojom, čipkanim bodom ukrašeni. Priko 60 izlagača iz Bajmoka, Tavankuta, Male Bosne, Subotice, Sombora, Stare Moravice i Novog Sada, izložilo je priko 1.200 eksponata. Ta izložba bila je trenutak za uživanje a i prikazivanje napridovanja u šaranju Uskršnji jaja od prošli vrimena pa do danas. Na izložbi svoje misto imo je astal s postavljenim „Uskršnjim ručkom", a na njemu kuvana šunka, divenica, jaja, zatim pleten kolač, ren, pa i fićok se ode našo.

U programu su učestvovala škulska dica koja pohađaje časove bunjevačkog jezika sa recitacijama „Sićanje na Uskrs" i „Polivači" iz zbirke Gabrijele Diklić „Meni salaš bili fali", a čitali su: Sanela Lebović i Stefan Skenderović. Sa recitacijama i svojim radovima učestvovala su dica iz bajmočkog obdaništa „Naša radost".

O Uskrsu par lipi rečenica kazala je i Katica Marganić. Izložbu je postavila Liza Vuković, a otvorila je Đurđica Skenderović, pridsidnica Izvršnog odbora Nacionalnog savita.

M. H.

USKRŠNJI DANI OBILUŽENI IZLOŽBOM I U MALOJ BOSNI

200 IZLAGAČA

Sekcija žena koja radi pri KUD-u „Ravnica" u Maloj Bosni s pravom nosi ime „Vredne ruke". Po četvrti put su u Domu kulture organizovale jednodnevnu „Uskršnju izložbu". Izložene su bile rukotvorine vezane za Uskrs. Ode je bilo izloženo čak 1.600 uskršnji jaja. Osim domaćina izlagali su još: BKC iz Bajmoka, „Caritas", đaci iz OŠ „Ivan Milutinović" iz Male Bosne pa i dičica pridškulskog uzrasta iz „Naše radosti". Izlagača je bilo oko dvi stotine.

Pridsidnik KUD-a „Ravnica" Andrija B. Palković je otvorio izložbu i kazo: **Žene iz Male Bosne su vridne i lipo rade, što pokaziva i ovoa izložba. Fala svima koji su dali svoje radove da bi ova naša izložba bila vako velika. Želja mi je da se tradicija i dalje čuva.** Marija Bošnjak se također zafalila svima koji su se odazvali i još kazla koju rič o Uskrsu, ko i to da se on po selima još uvik slavi nako ko što su to kadgod radili naši stari.

M. H.

KUD „BUNJEVKA” PRIREDIO IX USKRŠNJU IZLOŽBU NARODNI RUKOTVORINA

USKRŠNJE JAJE I DAR I UMITNOST

Ko i raniji 8 godina KUD „Bunjevka” je dvi nedilje prija Uskrsa priredila IX po redu „Uskršnju izložbu narodni rukotvorina”. Sala ovog Društva bila je puna izloženi predmeta i gostivi. Voditelj programa je na početku, izmed ostalog, kazo: „**Drago nam je da smo uspili organizovat ovu izložbu i ponovo prikazat javnosti ovu lipotu narodnog stvarlaštva koje se vikovima prinosi s kolina na kolino, pa do danas, zafaljujuć vridnim rukama naši izlagača”.**

Upravo tako, osnova je vikovna tradicija, a nove ideje se samo nadograđivje na nju. Tako su iz kućne radinosti 25 stvaralaca izašla uskršnja jaja ukrašena na najrazličitije načine: s bojama, s kamenčićima, slamom, ljuskurom, bušena ko bili šling, ne znaš koje je lipče. Al nisu prikazna samo uskršnja jaja, neg i uskršnji ukrasi, sigračke, zecovi, slike... Cilj ovi izložbi je prikazivanje stari narodni rukotvorina, očuvanja njeve autentičnosti i podsticanje na izradu novi, ko i da se one prikažu javnosti. U tom se i uspiva, pa se mož kazat, kako se čulo na otvaranju, da na današnjoj izložbi učestvuju i oni koji su na prvoj bili početnici, a danas su ko velemajstori.

Na otvaranju su podiljene i diplome najboljim izlagačima, koje je uručila **Slavica Babičković**, podpridsidnica KUD-a „Bunjevka”. Tako je za kolekciju jaja u slami diploma za poseban doprinos izložbi pripala bračnom paru **Mirjani i Edvardu Kirbusu**, zatim za još jednu kolekciju od slame, u novoj jedinstvenoj tehniki, diploma je dodiljena **Slavici Zvekanov,** za uramljene tekstove iz Svetog pisma na bunjevačkoj ikavici. Diploma je dodiljena kolekciji bušeni usršnji jaja koje je izradio **Stipan Raletić**. Za kolekciju šarenog veza diploma je dodiljena **Ružici Puzić,** a za kolekciju šiveni

sigračaka od tekstila ona je dodiljena **Izabeli Glišić**. I na kraju, diplomu za prilipu kolekciju suvenira od ljuskure diploma je dodiljena **Ani Petrov Bebi.**

Pridsidnica KUD-a „Bunjevka” **Kata Kuntić** kaže da je ovo poslidnja ovaka uskršnja izložba: **Moja želja je da na nivou grada napravimo jednu međunarodnu izložbu, jer to Subotica i ljudi koji se bave izradom rukotvorina na temu Uskrsa zaslužuju. Izgleda da je prošlo vrime ti mali uskršnji izložbi po gradu, triba napraviti jednu zajedničku, veliku. „Bunjevka” će priredit tu izložbu u saradnji sa Turističkim savezom i pozvat stvaraoce iz drugi zemalja. Ovo što se danas radi više nema efekta.** **B. E.**

USKRŠNJA TRIBINA UDRUŽENJA GRAĐANA „BUNJEVAČKO KOLO" IZ SOMBORA

JAJE KO SIMBOL NOVOG ŽIVOTA

Udruženje građana „Bunjevačko kolo" iz Sombora kojeg vodi pridsidnik Josip Jocika Bošnjak i počasni pridsidnik Đuro Bošnjak, u pripunom restoranu „Fijaker stari", u Somboru, organizovalo je 18. marta uskršnju tribinu.

Na tribini, kojoj je bilo prisutno stotinjak znatiželjnika bunjevačke, srpske i mađarske nacionalnosti, divanili su Aleksandra Kalčan Medurić, potpridsidnica društva, njezin sin Aleksandar i Marija Bojanin, prof. istorije u penziji.

U okviru tribine bila je organizovana prodajna izložba radova slamarske sekcije UG „Bunjevačko kolo", s kojom rukovodi Stipan Budimčević (uskršnja jaja, ušarana slamom i uljanim bojama, ko i s raznoraznim simenima, uskršnje čestitke i slike od slame, zatim tradicionalna Lemeška kruna od slame kogod simbol dužijance. Gošće tribine, članice sekcije za ručni rad „Somborske ruže", koja radi u okviru Mađarske građanske kasine, imale su priliku pokasti svoje umiće u izradi ručni radova, al i jaja s perlicama i oslikani jaja. Veliko interesovanje privukla je i izložba uskršnjeg svečanog astala: kuvana šunka, mladi luk, divenica i, naravno, šarena jaja. sve ovo su zajednički pripravili Jolika Ivanić i Josip Jocika Bošnjak.

Uskršnja tribina, ni ovog puta nije mogla proć brez nezaobilaznog para: devedesetogodišnjeg Adama Kostalića i njegove četri godine mlađe prijateljice Anice koji su, nedavno, izazvali velike simpatije otvaranjem plesa na nedavno održanom Velikom sveopštem bunjevačkom prelu.

„Uskrs nije samo blagdan, već i početak novog razdoblja u godini. Za većinu religioznog svita Uskrs obilužava vrime učvršćenja vire i nade , a za one s štogod svitovnijim pogledom na svit, on obilužava kraj zime, početak toplijeg razdoblja u godini i buđenje prirode. Postoje mnogobrojni rašireni narodni uskršnji običaji, od koji niki datiraje iz zdravo stari vrimena – kazala je Aleksandra Kalčan Medurić.

M.B.

PUNO TALENTA I ISTO TOLIKO VOLJE

Radovi Ane Petrov svugdi izazivaje oduševljenje publike

ŠTO ZAMISLIM TO I OPRAVIM

Uzmem strane časopise, prilistam i to mi pokrene maštu, a dalje je već sve moje. Tako sam jedared u novinama vidila porcelanskog zeca, a ja sam ga posli napravila od kuružnje

U vrime kad je dan sve duži, priroda se lagano budi, sve okolo zeleni, mnogi vole izać i šetat. Al nije taka i Ana Petrov, ona vridno radi i stvara svoja mala remek dila od razni materijala i tehnika. Zatekla sam je kako šara jaja za Uskrs, dobrim ranije, kako bi sve na vrime bilo gotovo.

Po prirodi skromna, Ana kaže kako je uvik u životu bila zadovoljna s malim, a sriću je našla u svojoj dici. No, danas kad ji je već izvela na put i kad oni imaje svoj život ostaje joj dosta slobodnog vrimena. Njega potroši zdravo kreativno. Kako, to vide svake godine mnogobrojni positioci izložbi po Subatici, Beogradu, Selenči. Al najvirnija joj je saradnja s KUD Bunjevkom, di nema izložbe brez njezini eksponata.

Tajna uspiha kod Ane Petrov je moždar i u tom što ona ne radi po naručbinama, već iz čistog zadovoljstva. Kaže kako od tog ne bi mogla živit, jel bi za tako zarađivanje tribalo daleko više radit, a to onda više ne bi bilo to. Jel njezni su radovi unikati, svaki je zaseban i neponovljiv. Jeste da ima motiva koji se ponavljaje: **Ima ko me i zadirkiva što furtom crtam srca, al za mene je ljubav najlipče i najplemenitije osićanje. Nije to samo ona ljubav izmed muškarca i žene, ima još toliko oblika ljubavi oko nas i u nama. Pa kad je tako, zašto ne bi to i prinosila u svoj rad? Imam parove koji svake godine kod mene dođu kupit šarena jaja. A tu su i matere, koje dođu kupit jaja da budu najlipča kad se budu davala polivačima, jel triba ćeri i udat** – kaže Ana.

Zanimalo me je otkaleg Ani inspiracija za sve te radove:

Uzmem strane časopise, prilistam i to mi pokrene maštu, a dalje je već sve moje. Tako sam jedared u novinama vidila porcelanskog zeca, a ja sam ga posli napravila od kuružnje. Jednostavno što zamislim to i opravim.

Ana Petrov (desno) navikla na nagrade

Najviše volim radit s ljuskurom, iako je to najprljavije i najpipavije. Kad nabavim jaje prvo ga triba oprat, izbuši se rupa s specijalnom bušilicom, pa se medicinskim špricom izvuče jaje. Opet ga dobro perem, pa ga iskuvam u prašku, od čega postane tako ko snig bilo, onda ga isperem i osušim, i spremno je za rad. Jedno oslikano jaje triba sušit oko 7 dana, da se farba ne bi skinila. Posli je to zdravo postojano, možte samo sagrebat, i to ako se jako trudite, jel skinit s acetonom – objasnila mi je Ana.

Ljuskura je opet najizdašnija za rad. S početka sam je sama farbala, al sam ubrzo uvidila da za to nema potribe, jel je ona već i sama iznijansirana i najlipša prirodna. Iako se i nako farbana dobro prodavala, znači sviđala njim se. Upravo s ljuskurom sam i počela radit 90-i godina, i to sam pravila cviće. Ne radim nikad u kombinaciji s veštačkim materijalima, sve je prirodno i čini mi se da na taki način mož opravit sve.

Pitam je otkaleg joj talenta za taj poso i jel se čime bavila i prija:

Mislim da smo mi kadgodašnja dica iz vrimena kad smo sami pravili svoje sigračke svi bili pomalo nadareni za vaki poso. Sićam se da sam s materom plela otirače za noge, papuče, birala sam ljuskure za postelju. Radila sam i ručne radove svake fele. A i moj baćo je imo veште ruke i bio je zdravo dobar majstor, koji zna svašta opravit.

Imali smo u avliji pravi mali ringišpil, s motorom, koji je vrtio svu dicu u Đurđinu. Imali smo i magarca i zdravo smo ga volili, kod nas je vuko spirine, a baćo je opravio mala sonca u kojima se sankalo zdravo tušta dice. Kad je već omatorio baćo ga prominio za krunjač kuruza, al je magarac sam došo kući, a mi ga dica sakrili i nismo ga više dali.

Teške 90-e godine i Anu su dobrim dovatile. Posla je u njezinoj firmi bilo sve manje i manje, pa je očla kod krojača radit, jel tribalo je škulovat dvoje dice. Kad je i to pristalo, vratila se iz varoši na salaš dvorit baću i mater, i valdar u tom ponovnom bliskom susritu prirode al i potribe za dodatnim izvorom novaca počela je radit s ljuskurom.

Pitam je jel ima kome prinet znanje. Kaže njezina ćer nije zainteresovana to radit. Al su joj zato njezine iskrene kritike dragocine.

S nostalgijiom, kogod svaka mater, gleda slike kad su dica bila mala, pa je njima štrikala i plela.

Svako vrime nosi svoje – kazala mi je Ana za kraj, i nastavila tamo di sam je prikinila.

S. K. O.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Piše: Ana Vojnić Kortmiš

PROLIĆE, BUĐENJE PRIRODE I ČELJADI

April je prolićni misec kad počme krećat trava, cvata rano prolićno cviće u baščama. Čim vrime malo otopli, žito od svega prvo prozeleni i počme se bokorit, a to je bio znak da je dobro podnelo zimu. Seljaci su više puta izlazili na njive žita da vide kako izgleda, da ga slučajno ne uništavaje kaki crvi el, druge štetočine. Kadgod se žito drljalo s gvozdeni branama da se malo popušti kora i da se zemlja i grudve poravnaje. Ako je žito bilo posijano u kuružnjak onda su se posli drljanja kupile čukanjice, da ne smetaje kad se žito kosi s kosom. Čukanjice su obično i dica išli kupit, jel su volili ić bosi po zelenom žitu, a i moglo se nać gnjizdo s jajima od ševe, pripelice i fazana, a pokad se našlo i mali zečića. Čukanjice su se mećale na hrpice, a posli se s kolima odnele sa žita digod u jendek nuz put. S žitom više nije bilo posla, jel kadgod naši preci nisu bacali mitrađ.

Zbog velike brige u odranjivanju žita bio je običaj da se 25. aprila na Markov blagosiva žito po svi crkvama. U tom virskom običaju je kadgod bilo tušta svita, pa i oni koji se ne bave zemljoradnjom, žito i kruv je svima dar Božiji. Kad se svrši blagoslov, svaki uzme koji struk zelenog žita, pa ga odnese kući i metne kod svetnjače, tamo stoji dok se ne donese vlat zrilog žita.

Sveti Marko je bio evangelista. On je zaštitnik usiva i zemljoradnika. Kadgod na salašima je bio jedan lip običaj koji je danas već skoro zaboravljen. Da se na cvitnu nedilju umivalo u zelenom žitu. U subatu pridveče obično dica načupaje malo zelenog žita, unesu unutra, pa su sutradan svi pomalo mećali žita u vodu u kojoj se umivaje u lavoru, pa su lice trljali žitom, a virovalo se da će mladi i cure bit lipi i zdravi, ko što je mlado zeleno žito. Ljudi su se radovali ako žito lipo napriduje, al nikad nisu unaprid procinjivali koliko će rodit, jel su zdravo dobro znali iz životnog iskustva šta se mož trevit litini: nevrime, suša, oluja, kiša i led. Zato su često gledali u nebo i molili se Bogu za svoje usive. Muškarci su počeli radit poljske poslove na njivi.

Oko Đurđeva su se počeli sadit kukuruzi i cincokrt, a to se radilo ručno pod motiku. Jedan je muškarac motikom kopo jamu, a ženske su mećale sime, po tri-četri zrna. Radilo je nji više da se na vrime posadi. Sadio se krumpir, gra i sve drugo ko i prolićno cviće. Žene su radile kućne poslove i starale se oko živine. Nasađivale su guske, pućke, patke i kvočke, jel kadgod nije bilo inkubatora ko sad, a tribalo je tušta naleć da se ima šta zaklat cile godine. Guske su najviše držali čerez perja, jel ko je imo više cura tribalo je tušta perja da ima kad dođe vrime za udaje. Svakoja je cura dobila jednu dunju, jednu pernu, tri-četri uzglance, a i jorgani su se šili od perja. Zimsko ruvo se ostavljalo, a oblačilo se tanko ruvo za poslandan cicovo mlade crveno i šareno, a starije ugasno i crno. Počela su se održavat proštenja po crkvama di je dolazilo tušta svita sa svi strana. Išli su jedni kod drugi u goste. Prija podne je bila velika svečana misa i prid crkvom šatre s kojikaki šećerima, malo sigračaka i po di koja šat-

ra s žužaljkama za dicu. Cure su u crkvu oblačile ruvo na struk sašiveno, a na glavu su povezivale svilene marame na dva kraja povezane. Posli podne i uveče je bilo kolo igranka za mlade. Tamo su oblačile sefire, a na glavu delinske marame, a obuvale su papuče rađene jel na bobice. Kolo igranka za mlade se pravilo svake nedilje i svetca po salašima na ledini di je bio jedan jel dva svirca. Na te igranke su išli kad se počmu momčit jel divojčit a to je bilo oko 18 godina. Onda su mogle ić i dalje u kolo s društvom a mogle su se zadržat i malo duže, već kako njim stariji dopušte, a najkasnije da se vrate kući do ponoći.

Kad su se počele kupovat bicigle, onda su išli biciglama i bili su zdravo srićni što nisu morali ić pišice. Mladi su smišljali kojikake zabave u dogovoru s učiteljom i učitejicom, koji su isto živili u ti salašarski škulama. Izvodili su pozorišne komade: Dva bila gavrana, Prelo, Dida Tomin jid, Lošo na regrutaciji, Šepa, Salašarke u gostima u varoši. Nuz pomoć učitelja dobro nauče svaki svoju ulogu pa se obuku i našminkaje već kako kome pasira. U škuli naprave binu i zastor od kaki veći čaršapa. Tu je dolazilo tušta svita da gleda pozorište, mlađi ljudi i žene s dicom, a posli je bila igranka za mlade. Tako su prolazili mladalački dani u veselju, pismi i šali, dok ne nađu divojku, jel momka i dođe vrime udaje.

Radia i televizora kadgod na salašima nije ni bilo. Tamo posli 1945. je vrlo naritko kogod imo niki radio na baterije. Kad se završi ditinjstvo, to je bilo 14-15 godina, onda su se ti mladi nediljom i svetcom skupljali di su se zabavljali i družili i sigrali kojikake sigranije: šuturle, koloper bila Jele, Pavla pauna i drugo. S njima su se obično sigrale i mlađe udate žene, starije sestre jel snaje i malo pazile da ne bude kaki nepristojan divan el šala. Kad se umore posidaje na travu, pa pripovidaje kojikake bunjevačke narodne pripovitke, šale el pivaje pisme, al dok sunce ne zađe morale su se vratit kući.

Kadgod je osnovna škula trajala četri godine. Slova su učili latinicu i ćirilicu, a računa su naučili toliko da znadu kroz život izračunat što njim je tribalo, a znali bi i zdravo više da su se dalje škulovali. Dica škulskog uzrasta su se sigrali kojikake brže sigranije: vije, žmure, štogod priskaču, penjali se po voćkama, a sve je bilo ko će brže i bolje. Kad se umore, onda su curice se sigrale s bebama od krpe sašivene a derani s loptom krpenjačom. Znali su brat zeleno voće a ili su i cvat od drača, rasli su zdravi, ridak je bio slučaj da je koje dite moralo ić doktoru. Sad je sve drugčije. Dica tušta vrimena provedu isprid televizora, kompjutera

i kojikaki video igrica, što je lipo al to pomalo zrači i kvari vid. Dosta vrimena provedu sideći u škuli a i kod kuće, manje se druže, sigraje i trče, a i češće iđu kod doktora.

IDEJE I TREVLJANJA

NE/VIDLJIVA VAROŠ SUBOTICA

U prostorijama Otvorenog univerziteta 17. marta, Subotičanima je na konferenciji za novinare pridstavljen projekat, koji se sastojo od scensko – muzički pridstava u javnom privozu, a 19. marta, održan je i Okrugli astal na temu „Međuetnička tolerancija i vidljivost manjina", na kojem je uslidila kulturna razmina (pod nazivom Otvoreni grad) izmed umetnika Dah Teatra i pridstavnika različiti etnički zajednica, organizacija koje se bave ljudskim pravima, problemima i kulturom etnički zajednica i stručnjaka koji su diskutovali o različitim modelima multikulturalne zajednice, problemima s kojima se suočavamo danas, frustracijama, al i inspiracijama koje se mogu iz tog dobit. Ne/Vidljivi grad je projekat koji (u organizaciji Centra za pozorišna istraživanja – Dah Teatar) promoviše toleranciju i poštivanje manjinski prava u Srbiji. Sastoji se od akcija koje se koriste u pozorištu i drugim umitnostima s ciljom da različite manjinske zajednice u Srbiji naprave vidljivijim, stimulišu međuetnički dijalog i saradnju kroz umitnost i kulturnu razminu. Od oktobra 2007. do aprila 2008. projekat je realizovan u nikoliko gradova Srbije u kojima žive pripadnici različiti nacionalni manjina: Nišu, Leskovcu, Vranju,

ovog puta u Subotici, pa je, ko slideća stanica, na redu Inđija. Ne/Vidljivi Grad se osvrće na pozitivne aspekte naše kulturne i nacionalne različitosti, istoriju pomenuti gradova koju su stvarali mlogi narodi i u koju su utkali svoju kulturu, jezik, običaje i stvaralaštvo. Polaze od činjenice da je Srbija danas (ko i u prošlosti) multietnička država sa velikim brojom stanovnika različitog porikla i kultura, a da je svist o tom u poslidnjoj dekadi izblidila zbog kriza i ratova koji su stvarali međuetničke sukobe, Centar za pozorišna istraživanja Dah Teatar, kreiro je ovaj projekat koji ima za cilj da promoviše ljucka prava i osvrće se na pozitivne aspekte naše kulturne i nacionalne različitosti. Javni privoz, u ovom kontekstu autobus, ko misto zgusnute komunikacije, jedan je od bolji pokazatelja suživota, multikulturalnosti i tolerancije i zato nije slučajno što se pridstava, da bi izašla iz pozorišnog okvira i došla do građana, odigrava baš u njim. **N.Dž.**

Pozorišnu pridstavu pod nazivom „Ne/vidljivi grad Subotica", režirale su Jadranka Anđelić i Dijana Milošević.

Projekat finansira Evropska Unija nuz pomoć ambasade Kraljevine Holandije i fonda Pro Helvecia, realizovan je u saradnji sa javnim prevozom „Subotica – trans", a saradnik na projektu je i Centar za multikulturalnost.

GODINA IZAZOVA ZA SOMBORSKOG MARATONCA ĐUKU ČELJUSKU

OSTVARIT ŽIVOTNI SAN

Jedan od najuspišniji vojvođanski i srpski maratonaca, Somborac Đuka Čeljuska, planira u ovoj godini, ukoliko ga povride ne budnu omele, ostvarit svoje najbolje rezultate na polumaratonskim i maratonskim trkama

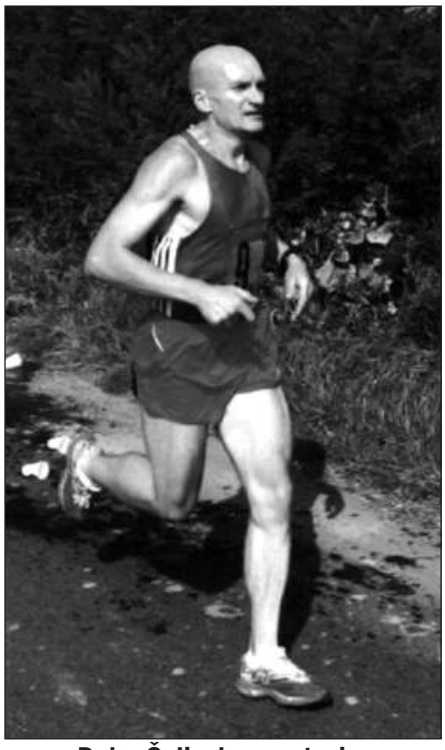
Za somborskog maratonca Đuku Čeljusku (1966) prošla godina je bila više nego uspišna. Na desetak trka na kojima je učestvovo osvajo je prva mista u kategoriji maratonaca od 35 – 40 godina, obaro lične rekorde el osvajo prva mista u generalnom plasmanu. No, krenimo redom.

Na Novosadskom maratonu, u martu misecu, osvojio je drugo misto u generalnom plasmanu, prema starosnom koeficijentu, na Balkanskom prvenstvu u krosu u Smederevu bio je drugi u kategoriji trkača od 35 – 40 godina, na Beogradskom maratonu, u aprilu misecu, istrčo je lični rekord na stazi dugoj 42 km 195 m, u vrimenu: 3:05:00. Nakon tog, u maju misecu, na Somborskom polumaratonu, najstarijoj trki ove vrste na našim prostorima, ponovo je bio najbolji u svojoj kategoriji, a nedugo posli tog ponovo prvi, u kategoriji, ovaj put na Niškom polumaratonu. Na Petrovdanskom mini maratonu (13,5 km) u Bačkoj Palanki dokazo je da je brez premca u kategoriji M 35, ko i na Dunavskom polumaratonu u Apatinu. U Kanjiži, na dionici dugačkoj 13,5 km, od Horgoša do Kanjiže, ponovo je bio najbolji, ko i u Bačkoj Topoli, na istoj dionici. Na čuvenom Podgoričkom maratonu bio je drugi u starosnoj kategoriji a onda, ko šlag na torti, kako sam kaže, istrčo je najbolje vrime u polumaratonu u Beogradu (1:20:10), s čim je osvojio prvo misto na Prvenstvu Srbije za veterane.

Đuka Čeljuska se, u ranoj mladosti, aktivno bavio atletikom: bio je vrlo dobar na dionicama 400 m, 400 m prepone, 4 x 100 m, štafeti 4 x 100 m, štafeti 4 x 400 m, a najbolji rezultat je postigo u Senti, 1983. g., za pehar lista „Mađar so", kada je dionicu od 1 000 m istrčo za više nego solidni 2:39 min.

Ipak, svoju drugu mladost, nakon duže pauze, doživljava ponovo 2003. g., kad se vratio na maratonske staze, na kojima je postigo rezultate koji ga svrstavaje u red najbolji i najuspišniji vojvođanski i srpski polakmaratonaca i maratonaca.

Osvrćući se na prošlogodišnje rezultate, koji su bili kruna njegove više nego uspišne karijere, ko i na planove za tekuću godinu, Čeljuska kaže: „Prošla godina je bila za mene zdravo uspišna. Ni sanjo nisam da ću odradit tako dobre rezultate. Moj poso (radi na održavanju parovoda i grijanja u Fabriki ulja i biljni masti AD Sunce Sombor) mi ostavlja tek minimum slobodnog vrimena, tako da što sam uradio, uradio sam. Zahvaljujuć mojem treningu navrat – nanos i minimumu odmora, koji iđe nuz svaki kvalitetan trening, ipak sam uspio odradit dosta (polu)maratonski trka, al nisam imo dosta snage odradit pripremni dio, tako da sam ji završio tako kako jesam. Sticajom okolnosti, jesen je za mene suviše naporna, da bi se sve moglo odradit kako triba. Ove godine, vidićemo. Imo sam problema i sa povridama. Prošle godine dugo me mučila peta, ove godine se, navodno, po ričima likara, tu štogod popravlja. Tribalo bi bit bolje, ponovo treniram, u zimskom periodu, ko i raniji godina, oko 500 km misečno, u prosiku. Kako će se to odrazit na ovogodišnju formu, vidićemo. Prva trka bi tribala, po planu, bit Novosadski polakmaraton, a posli tog Beogradski maraton, pa Somborski polakmaraton i tako dalje ..." O priželjkivanim rezultatima u polakmaratonu i maratonu u ovoj godini ovaj skromni, al zdravo uporni maratonac, što je karakteristika svakog pravog Bunjevca, kaže: „Neću više unaprid ništa planirat. Imo sam ranije običaj kalkulisat i unaprid računat al sad ću sve moguće kalkulacije ostavit iza sebe. Možda je bolje da to bude iznenađenje i za mene, nego da se razočaram, ko što se znalo raniji godina trevljat. Nadam se da će rezultati bit na nivou prošlogodišnji, a ako uspijem ostvarit pravi trening, možda maraton budne malo bolji". Đuka ne skriva želju da na polakmaratonskoj trki priđe za njega magičnu granicu od 1 čas 15 min, ko i na maratonu - ispod 3 sata, što bi, nuz pravilan trening i brez povrida koje su ga do sada pratile, bilo i ispunjenje njegovi životnih i sportski snova. **M. B.**

Đuka Čeljuska na stazi...

...i na pobidničkom postolju

NOĆNI TRENING – RECEPT ZA USPIH

S obzirom na činjenicu da u Fabriki ulja i biljni masti AD Sunce Sombor Čeljuska radi u sminama, ko i da u slobodnom vremenu zdravo često radi iste el slične poslove, jel izdržava šestočlanu porodicu (supruga Mira, sin Mladen, kćerka Sandra i roditelji), ostaje mu zdravo malo vrimena za redovan trening. Ipak, u večernjim satima, mož se vrlo često viditi kako trči somborskim ulicama, na gradskom hipodromu, el u okolini varoši. To je, kako sam kaže, njegov dugogodišnji recept za uspih i vrlo dobre rezultate koje postiže na (polak)maratonskim stazama širom Vojvodine i Srbije.

KAKO SE KADGOD GRADILO

ŽIVOT U ZEMUNICI

Kad su došli u novi kraj prva i najveća briga njim je bila da što prija sprave krov nad glavom. Za to je u ovoj ravni bilo najpodesnije, najbrže i najjeptinije napravit zemunicu

Naši stari su se u široku Bačku ravan doselili na više puti, a odjedared najviše nji 1686 /87. godine. Onda su u ovom kraju gospodarili Turci. Zato za većinu čeljadi nije bilo mista u naseljenim mistima, pa su ji najviše uputili da se smiste u pustarama. Kad su došli u novi kraj prva i najveća briga njim je bila da što prija sprave krov nad glavom. Za to je u ovoj ravni bilo najpodesnije, najbrže i najjeptinije napravit zemunicu. Ovo zato jel se iz pripovidanja i pismena zna da naši stari onda nisu znali i zato nisu hasnirali šatre.

Da se smiste za duže vrime i friško naprave krov nad glavom, za to je u ravni najpodesnija zemunica. Imali su sve šta njim je tribalo za nju: zemlja je laka za kopanje, u dolovima je rasla rogoza i trska, a kojekaki drva su imali u šumnjacima nuz dolove i mistimice po pustari. Marnim rukama nije tribalo ništa više da naprave zemunicu. Izašovili su je za nikoliko dana, časkom stvorili krov nad glavom, takoreć brez novaca, jel ljucki rad nisu računali.

O izgledu zemunica znamo iz oskudni pismena, iz pripovidanja ritki čeljadi koji su ji vidili i po oskudnim pismenima, a to je po opisu s početka ovog vika zemunica iz Đurđina, jedna od poslidnji koja je zabilužena. O zemunicama se dobrim više zna iz spomina u pripovidanju naši stari, vidio sam ostatke „Božanove zemunice" u Čikeriji, a od nje malo dalje i dobro sačuvanu zemunicu, od koje je gazda Petrekanić napravio podrum za vino. Vrimenom sam dozno da su zemunice iznutra opaljivali, vatrom ocigljali zidove. To sam dokučio po unutrašnjem izgledu po di koje sačuvane žitne jame iz XIX. vika. Po pismenu, po tom šta sam vidio i po pripovidanju starije čeljade koji se nji sićaje, znam da su zemunice iznutra bile na četri ćoše, ukopane duboko blizo dva metera, velike naspram potribe obitelji.

Kako su napravili zemunicu

Kad su iskopali jamu koliku su tili da njim bude velika zemunica u nju su danima ložili vatru dok je doli i zidove nisu opalili, ocigljali, da se kroz tvrde zidove unutra ne širi vlaga, a da zidovi budu toliko tvrdi da se kroz nji ne uvlače mišovi i kojekake bube. Onda u ogrivu nisu oskudivali, u ravni je bilo dračova i drugi drva, a u trski su nasikli lanjski suvi stabaljika, jel onda trsku nisu kosili svake godine.

Na rubove opaljeni zidova odozgor su namistili dračove vinčanice, na nji popriko pričvrstili rogove krova, sastavili ji sa dračovim ži-(v)okama. Građu pokrili osmucanom posnopicom trske koju su rogoznim pletenicama svezali za rogove. Strijom su najmanje za meter natkurili vinčanice i možda red – dva zida, da kiša ne kapa, al i da se ne sliva s krova blizo ocigljane strane zemunice, već da voda oteče naokolo iskopanim jarkom, koji je odminio čatornu. Zabate su napravili od trske, s obadvi strane ji umazali blatom el ji iziđali od valjaka, u pročelju su umistili vrata, ragasto od dračovi

okrugljača, a krilo vrata od dračovi dasaka. U začeljni zabat su umetnili caklo, uokvireno u dračovinu i kroz tu pendžericu je makar i oskudno osvitljena zemunica. Tako je izgledala zemunica s krovom na dvi vode.

Tušta nji su pravili zemunice ravnu sa zemljom el izdignutu na red - dva cigalja. Po dračovima gredama, odozdol po sridini potpačenim stupovima, razvukli su i uzrpali zemlju, koja se vrimenom zatravnila, pa je taku zemunicu iz daljeg odavo samo dim iz ognjišta. Tako i danas izgleda „Bibikina" zemunica u Čikeriji.

Ulazna vrata u zemunicu nad zabatom krov je natkurio najmanje za jedan meter, da ji kiša ne nabija, da se voda ne bi slivala u zemunicu. Cigurno su ulaz okrenili prema dolnjaku el jugo - zapadu, na prigrivak, a s te strane ode najriđe duvaje vitrovi, zato manje nabija kiša i zavijava snig. U zemunicu se salazili priko basamaga od drveni i s jedne strane otesani okrugljača.

U zemunici su ognjište obziđali, a iznad njeg širok odžak iziđali cigljom. Tako su se ocigurali da vatra ne zapali trsku. U ognjištu su vazdan ložili vatru, osobito po ladnom vrimenu kad su nuz kuvanje rane i grijali zemunicu. Ognjište je obično bilo kod vrata, da dim i sagu što prija izvitre, al i da ono bude ko nika viranga koja će čuvat da u nju spolja prodre što manje ladnoće, a liti da se što prija izvitri.

Zidove su iznutra godišnje barem dvared umazali gašenim krečom, rano s prolića i prid jesen, da njim iznutra bude ugodna saga, al i da se otarase kojekaki buba koje je kreč poubijo. Taj su adet sačuvali salašari do blizo kraja XX vika.

Koliko je zemunica bila dublja zimi su je lakše zagrijali, a čeljad su žegu kanikule lakše izdurali. Tom su nalik i današnji duboki podrumi.

Tako mi je „Božanovu zemunicu" u Čikeriji po sićanju opiso Geza Mačković – Jordan koji je ko čavrgan više puti bio u njoj, išo je još sridinom četrdeseti godina XX vika kod šustera, „Šuce", koji je u njoj živio i radio.

Zemunice su većinom pravili u gredavoj zemlji, blizo dolova, zato su se teško mogle uočit s drumova.

Kako su iznutra uredili zemnunicu

Naši preci su u starom kraju, u Hercegovini oko Neretve i njezini pritoka, a osobito u njezinom slivu i s na daleko poznatim močvarama oko Opuzena, ušća Bune i Bregave u Neretvu, Deranskog jezera i dr., naučili za čeg i kako mogu hasnirat barsko rašće. Tamo stečeno znanje u novom kraju časkom su izhasnirali.

U napravljenoj zemunici narod je tribo počet živit: šta će ist, di i na čemu spremat ranu, pa onda di će i na čemu spavat i čim se pokrivat. Na te za život temeljne izazove oma su odgovorili. Osnovnu ranu, kruv i drugo kojekako ilo ispekli su pod cripuljom (cripnja, pekva, pokljuka) el ga skuvali u kastroni na sadžaku el u ćupu na žeravi, na ognjištu kojeg su napravili bilo di na suvoj zemlji. Za tako spremanje rane znamo iz pripovidanja naši stari, jel su još i u XX viku guljaši i čobani tako spremali ranu kad su bili s josagom na paši u atu.

Ko spritni rogozari znali su od nje plest asure. Za spavanje u zemunici doli su prostrli ovčije kožice i asure, pokrili se vunenom ponjavicom el kožicama. Dok su tabanali u ovaj kraj cigurno su usput i spavali i tako se pokrivali, a to znamo od spominjani guljaša i čobana. Biće da su tako noćivali dok nisu sklepali drvenice, kad su ležaj podigli malo od zemlje.

Zemunica za domaću živinu

Za josag: konje, marvu i svinje pravili su obašku zemunicu, u gredu su je malo ukopali, s prida proširili i pokrili dvovodnim trščanim krovom. U nju su sklonili živinu da ne pokisne i zaladne na jakoj zimi. Staje zemunice su salašari po digdi imali još i početkom ovog vika, a pokoja zapuštena sačuvana je čak i do posli II svickog rata.

Za ovce su pravili omanju šupu s korlatom. Njima triba zatvoreno i pokriveno suvo misto i zavitrina, najviše kad se jagnje, a jel imaje vunu zimu lako izduraje. Iz pripovidanja stariji znamo da su naši stari ode najpre otprilike ovako napravili misto za živinu.

Ima di su za josag napravili od dračovi okrugljača šupu veliku naspram tog koliko su imali marve, pokrili je trskom i ogradili korlatom. Stranice šupe ogradili su trskom, a da je živina ne ošteti i izađe napolje, iznutra su trsku opkopali jarkom dubokim oko dva ašova. Živinu su ranili iz jasala.

Alojzije Stantić
tekst priuzet iz „Subotičkih novina"

KAKO SU BUNJEVCE I NJEVE PROBLEME VIDILI DRUGI (II DIO)

VASA STAJIĆ I BUNJEVAČKO PITANJE

Ove godine navršava se 130 godina od rođenja Vase Stajića. Jedan dio svojeg života boravio je i u Subotici, di je upozno i zainteresovo se za Bunjevce. O njima je napiso ozbiljne naučno - istraživačke radove, koji će bit pridstavljeni u dva nastavka u našim novinama

U plodotvornom i mnogostranom stvaralačkom opusu Vase Stajića, između ostalog, nalazi se i njegovo istraživanje u vezi sa Bunjevačkim stanovništvom Vojvodine. On je o ovoj problematici pisao u dva navrata[1]. Prvi rad, pod nazivom *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca* objavljen je u *Letopisu Matice srpske* za jul, avgust i septembar 1930. godine. Drugi rad, pod nazivom *Mađarizacija i preporod Bunjevaca* objavljen je u *Glasniku istorijskog društva* u Novom Sadu iz 1935. godine.

***

Osim toga Stajić ukazuje na nerazumevanje, koje uslovaljava proces kroatizacije Bunjevaca u periodu između dva svetska rata, događaja koji su, po njemu, zahtevali i omogućili saradnju nacionalnih zajednica u okviru zanosa jugoslovenskom idejom. „Prećutikivanje srpsko-bunjevačke saradnje u knjizi g. Pekića može se pravdati time što on gotovo sasvim prećutkuje i hrvatsko-bunjevačku saradnju, tj. pomoć koja je Bunjevcima, u teškoj njihovoj borbi za samoodržanje, dolazila od Hrvata. Za njega jedva postoji problem: u koliko su se Bunjevci i Šokci, nemajući svoje dovoljno razvijene književnosti, koristili književnošću Srba i Hrvata, i koliko su Srbi i Hrvati sarađivali u bunjevačko-šokačkim publikacijama i iste pretplaćivali."[22]

Uporedo sa procesom mađarizacije tekao je proces asimilacije i nipodaštavanja bunjevačkog jezika. Najznačajniji protivnik ovom procesu bila je tradicija porodične zadruge i žene kao čuvara tradicije i jezika unutar nje. O zadruzi S. Vasa piše kao o tvrđavi bunjevštine, dok mađarska štampa piše da su žene i porodični krug najveća smetnja mađarizaciji. Otvoreno omalovažavanje bunjevačkog jezika „paorski bunjevački jezik nema više od 300 reči" je upravo iritirao potrebu njegovog očuvanja među Bunjevcima kao i okretanje ka srpskom i hrvatskom narodu u nameri da će na taj način utemeljiti i razviti svoj autohtoni jugoslovenski identitet. „To je, dakako, istina da je bunjevština radi politike zanemarila 'hrvacko' i 'srpsko' ime, da bi s otim očitiji znak dala svojoj privrženosti uz mađarsku državnu misao; da bi tako osigurala sebi slobodu u narodnosnom životu. Ali se bunjevština teško privarila, jer mađarska politika danas nije zadovoljna sa

Vasa Stajić

mađarskim osećajem, već traži da se mi odreknemo i jezika svog, ili bar u javu da ga nipošto ne smimo izneti. Tako danas 45.000 Bunjevaca u Subotici nema čitanke svoje niti se smi uz svoju pismu i svirku javno veseliti. I tim se narod prisiljava da traži – slučajno – pomoć srodnih naroda, da ispovida rodstvo sa Hrvatima i Srbima... Nama dakle ništa drugo ne preosatje nego da se obratimo Hrvatima i Srbima i da tražimo njihovo bratstvo, jer jedino od njihove saradnje i pomoći zavisi naš i našeg bratstva spas."[23]

Ovaj poziv na saradnju bio je uvod u novu dimenziju Bunjevačke nacionalne borbe koju je karakterisalo otvorenije rodoljublje uz naglašenu istrajnost u borbi. Nosilac ovog žara bilo je *Kolo Mladeži*. „*Kolo Mladeži* nema onako jakih ideologa, ni onako izrađenih ličnosti kakvi su pop-Pajo i g. Mandić, ali po borbenosti i po tonu kojim govore i rade, ono znači napredak."[24]

Prvi predsednik kola bio je dr Stipe Matijević.[25]

Istrajno zalaganje za kulturno-prosvetnu identifikaciju, naglašenijim nacionalnim delovanjem *Kola mladeži* stvorilo je uslove za otpočinjanje i političke delatnosti. 1906. godine 13. juna osnovana je Bunjevačka stranka i vremenom je *Neven* postao njeno političko glasilo. Ova stranka se zalagala za političku emancipaciju Bunjevaca i Šokaca van nacionalne uniformnosti mađarskog političkog naroda, a u okviru jugoslovenske ideje donekle značajnije apostrofirajući svoju bliskost hrvatskom narodom. „Treće načelo nam je da su Bunjevci i Šokci ogranak naroda hrvatskoga, a naš jezik da je čisto hrvatski, ali ispovedajmo narodno jedinstvo sa Srbima te njihov jezik isto tako smatramo kao svoj."[26]

Zastava je ove očigledne namere kritikovala smatrajući da Bunjevaci imaju i srpsko poreklo, ali je istovremeno bila i kritički raspoložena prema nesposobnosti, naročito Matice srpske, da se Bunjevci pridobiju za srpstvo. Nekoliko članaka iz *Nevena* u vreme Balkanskih ratova i pred početak Prvog srpskog rata govore o Bunjevcima kao „mešavini hrvatskog i srpskog" naroda. Euforičnost jugoslovenskog zajedništva među inteligencijom bila je, u ovom trenutku, dominanta bez obzira na to da li će se taj ideal ostvariti u reformisanoj AU monarhiji ili na neki drugi način, pri čemu su melanholični nacionalni pogledi bili upereni, pre svega, na vojno-političko delovanje Kraljevine Srbije.

Najveći problem u nacionalnom osvešćenju, a kojeg konstatuje i Vasa Stajić, bila je nepismenost i neobrazovanost. U Subotici 1900. godine od 82.122 stanovnika 47.788 njih ne zna da čita i piše. U ovakvim prilikama, koje su generalno bile krucijalni problem nacionalnog romantizma svih nacija na Balkanu jer su se ideje okrenule traženju podrške u populizmu i demagogiji, presudni uticaj na duhovno opredeljenje imala je crkva, kod Bunjevaca reč je, dakle, o katoličkoj crkvi. Klerikalni uticaj u nacionalno-političkoj afirmaciji bio je odlučujući, a upravo je to ono materija koja je ostala u Stajićevim člancima neobrađena.

Sve očiglednija ratna opasnost koja se približavala granicama države, zatim sve neodmereniji i brutalniji nasrtaji vodećih država svrstanih u suprotne tabore na unutrašnje - politički život Kraljevine Jugoslavije doveli su do vidnog ohrabrenja stranačkog delovanja koje ima za cilj dezintegraciju jugoslovenske opcije postojeće države i formirali su plodno tlo za nacionalizam euforičnih razmera i eshatoloških ambicija.

Saša Marković, Novi Sad

22 V. Stajić, *Mađarizacija*...str. 195.
23 *Neven*, 1897, str. 167.
24 V. Stajić, *Mađarizacija*...,str. 180.
25 „Dr Stipan Matijević...Isticao se na političkom polju kao pristalica bivše Radikalne stranke i kao njezin pretstavnik je bio dugo godina član gradskog odbora. Aktivno učestvuje u radu mnogih patriotskih, kulturnih, humanih i drugih društava; bio je predsednik Bunjevačke matice u Subotici, i jedan od osnivača i glavnih saradnika Jugoslovensko-nacionalno prosvetnog društva 'Ivan Antunović' u Subotici."; M. Triva, Biografije – *Dr Stipan Matijević*,...ROMS, M-14656.
26 V. Stajić, *Mađarizacija*..., str. 199.

PSIHOTERAPIJA NIJE SVEMOĆNA ALI POMAŽE

Piše: Desa Kujundžić

POMOĆ ČOVEKU U KRIZI

Čovek ima prirodnu potrebu da se otvara, da se menja i razvija, da prevazilazi svoje zastoje i krize, a u svemu tome mu često nisu dovoljni samo lekovi, niti postojeće, tradicionalne forme življenja. Psihoterapija pruža čoveku mogućnost da se potpuno otvori i razgoliti pred drugom osobom

Većina ljudi zna i svesna je toga da u životu nema apsolutnog mira i blaženstva, te da svaki čovek u nekom periodu svog života ima manje ili veće psihološke krize i probleme. One manje rešava brže i lakše. Međutim, kada čoveka zahvati panika, beznadežnost, očaj i nemoć, tada on oseti snažnu potrebu za nečijom podrškom i pomoći, odnosno, tada poželi da se nekom izjada i otvori, da ga neko sasluša, razume i pomogne mu da lakše prebrodi svoje stanje i da lakše ide dalje kroz život.

Tako je nastala psihoterapija kao jedan vid pomoći ljudima koji su u nekoj psihološkoj krizi. Radi se o razgovoru u kome se stvara jedna specifična situacija poverenja, otvorenost i bliskost, odnosno, jedna posebna klima intimnosti čemu zapravo svaki čovek teži, ali što većina ne uspeva da ostvari čak i sa sebi vrlo bliskim osobama. Čovek, naime, ima prirodnu potrebu da se otvara, da se menja i razvija, da prevazilazi svoje zastoje i krize, a u svemu tome mu često nisu dovoljni samo lekovi, niti postojeće, tradicionalne forme življenja: knjige, pozorište, bioskop, učenje i zabava. Sve ove forme življenja su nesumnjivo vrlo korisne, ali one ne mogu do kraja da zadovolje onu ljudsku potrebu za intimnošću, brigu o sebi kao pojedincu, što se u velikoj meri može postići psihoterapeutskim razgovorom.

Psihoterapija, odnosno razgovor sa jednim čovekom (ili u grupi) pruža čoveku mogućnost da se potpuno otvori i razgoliti pred drugom osobom, što mu pomaže da bolje shvati sebe, da poveća svest o sebi, da povrati i ojača sopstvenu sigurnost i samopoštovanje, a sa tim osećanjem čovek je bolje opremljen za borbu sa novim teškoćama i problemima. Najzad, i iz svakodnevnog života je poznato koliko nam pravi razgovor sa pravom osobom može pomoći, i koliko se posle takvog razgovora osećamo lakše i bolje. Zbog toga nam i trebaju prijatelji jer svaki prijateljski razgovor predstavlja neku vrstu psihoterapije u malom.

Inače psihoterapija je kao vid psihološke pomoći ljudima postojala u ovom ili onom obliku od kako postoji čovek, jer oduvek je postojala potreba za nečijim savetom i uvek su postojale osobe (šaman, vrač, mudrac, kasnije lekar) kojima su ljudi verovali i kojima su se obraćali uvek kada su imali neki problem.

Često je i jedan zagrljaj dovoljan da prođe nevolja...

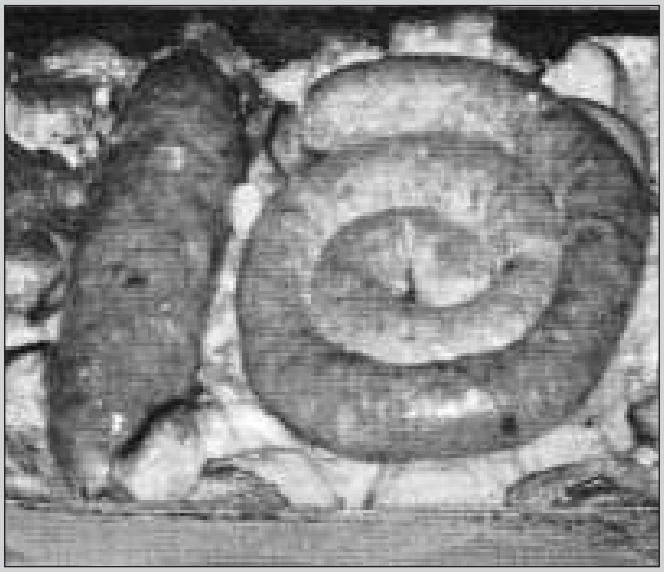
Međutim, i psihoterapija ima svoje ograničenja, odnosno ni najuspešnija psihoterapija ne može osloboditi čoveka svih strahova, napetosti i nemira pošto nam uslovi življenja i sredina često to ne dozvoljavaju. Ovo najviše zbog toga što se čovek posle psihoterapije obično vraća u istu sredinu i okruženje (isto radno mesto, isti brak, isto društvo, istu situaciju) koji su obično i doveli do određenih problema.

Neko će se možda zapitati čemu onda psihoterapija i vredi li ona uopšte ako ne oslobađa od napetosti, strahova i ne rešava do kraja nečiji problem! Na svu sreću malo je ljudi koji očekuju da od psihoterapije dobiju recept za večni mir i sreću. Ali većini od njih posle ovakvih razgovora biva lakše i većina odlazi sa nekim novim viđenjem sebe i svog problema, a što je najvažnije, sa više snage i samopouzdanja.

Psihoterapija prema tome ne daje gotove recepte, savete i rešenja. Ona samo podstiče i budi u čoveku onaj najbolji deo njegove ličnosti, ona podstiče njegovo samopouzdanje i pomaže mu da se približi rešenju svog problema na neki nov način te da samostalno donese odluku. Pri tome se uvek naglašava značaj promena i prihvatanja promena, jer menjanje je suština ne samo svakog mentalnog lečenja, nego i razvoja ličnosti uopšte. I najzad, savremena psihologija zastupa shvatanje da je život jedno stalno prilagođavanje i da se put otkrivanja sebe nikad ne završava, te da nema obećane zemlje u koju čovek najzad stiže. Usklađivanje sa samim sobom i sredinom u kojoj živimo je proces koji traje, a on podrazumeva stalni rad na sebi i prihvatanje promena (i rizika naravno). Pri svemu tome psihoterapija predstavlja samo jedan vid psihološke pomoći čoveku koji se u tom procesu prilogađavanja spotakao i upao u krizu. Psihoterapija, naravno, nije svemoćna, ali u određenim životnim situacijama može mnogo da pomogne.

iz svakodnevnog života je poznato koliko nam pravi razgovor sa pravom osobom može pomoći, i koliko se posle takvog razgovora osećamo lakše i bolje. Zbog toga nam i trebaju prijatelji jer svaki prijateljski razgovor predstavlja neku vrstu psihoterapije u malom. I psihoterapija ima svoje ograničenja, odnosno ni najuspešnija psihoterapija ne može osloboditi čoveka svih strahova, napetosti i nemira pošto nam uslovi življenja i sredina često to ne dozvoljavaju. Ovo najviše zbog toga što se čovek posle psihoterapije obično vraća u istu sredinu i okruženje (isto radno mesto, isti brak, isto društvo, istu situaciju) koji su obično i doveli do određenih problema. Psihoterapija prema tome ne daje gotove recepte, savete i rešenja.

KRUMPIRAČA

Krumpirača se nikako najviše smatra zimskim ilom, a ide i na prelima. U nju se meću divenice šta se dobiju s dismotora, a i nako tučno je ilo. Sad proliće je počelo, moždar smo malko zakasnili s ovim receptom, al neće priteć ni sad ako se opravi. Ukus ovog ila najviše zavisi kaka je divenica i kako je opravljena. Ako je ona dobra, onda će i ona saga od nje uć u krumpir, pa ni on neće bit ono što jeste – siromaška rana. Ne triba zanemarit ni ulogu krvavice, jel i ona je zdravo važna u ovom slaganju ukusa. Današnje žene kašće, pa to nije dijetalno. I borme imadu pravo, tu od dijete nema ni d. Al virujte mi na rič, s ovim vridi „zgrišit". Uostalom, ko mož bit gladan a srićan?! Opravite, pojite i nazdravlje vam bilo!

Za ilo je potribno:

- krumpir
- friško meso
- friška divenica
- friška krvavica

Pripravlja se:

Očistit krumpir i isić ga u koturove, malo osolit i poslagat krumpir u tepciju. Odozgor poslagat po njim friško meso, divenicu i krvavicu, dodat kašiku masti i malko vode. Metnit u lernu i peć oko 2 sata.

Nuz krumpiraču lipo se slažu: frišak kruv, kiseli kupus, pa i paprika el dunc od šljiva jel višanja.

SVECI S KRAJA MARTA

U svakom misecu ima svetaca koje slavimo i koji se sićamo. Tako je 19. marta sveti Josip. On je bio zaručnik Blažene divice Marije. Josip je bio mladić od roda Davidova, a po zanimanju je bio zanatlija, tesar. Zato je on zaštitnik radnika i zanatlija. Sveti Josip i Blažena divica Marija su planirali da se uzmu, al da žive sveto u divičanskom braku. I prija nek što su se uzeli, Bog je poslo anđela da kaže Mariji da će začet po Duvu svetom i da će rodit sina. Dite će bit sveto i zvat će se sin Božiji. Taj dan slavimo kao Blagovist, koji pada 25. marta. Devet miseci prija Božića – Isusovog rođenja. Sveti Josip je bio zdravo pobožan i pravedan mladić, pa je Bog njemu povirijo Isusa da se ode na zemlji stara o njemu i sa svojim radom zarađiva za svakidašnji kruv za njega i Mariju. Josipu je anđo u snu javijo da je Marija trudna po Duvu svetom, da Josip ne bi posumnjo u Marijinu svetost i čistoću. On je uvik bio nuz Mariju i kad su putovali da se upišu u svoj grad. Put je bio težak, putovali su na magaretu. Kad je došlo vrime porođaju tražijo je Josip misto di će se porodit. Pa opet kad je Herod tio poubijat svu malu dicu u Jerusalemu anđo je u snu Josipu javio da uzme Isusa i Mariju pa da biže u Egipat, da ga sačuvaje od Irudove osvete.

Sveti Josip se o svemu staro za Isusa i Mariju, a kad je umiro, oni su bili s njim. A sad je on naš nebeski zaštitnik. Mi u Đurđinu imamo crkvu koja je posvećena svetom Josipu, a to je jedina crkva u Bačkoj kojoj je on zaštitnik.

Kod nas je vladalo jedno veliko zlo samoubistva. Naš nam se nebeski zaštitnik pokazo i dokazo. Kad je uvedena svakidašnja molitva za umiruće, uslišio je naše molitve, pa od tog doba u deset godina nije bilo ni jedno samoubistvo, a prija je bilo desetak godišnje. Zato smo u 2000. godini našem kipu svetog Josipa u crkvi dali izradit zlatno srce, ko znak naše velike zafalnosti na uslišeni molitvama. Njemu se molimo i za naš biološki opstanak, da mlade porodice rado primaje dicu ko najveći Božiji dar. Ako nas više

Sveti Joso

umre nek što se rodi dice pomalo ćemo nestat s lica zemlje. Mladi u svakoj nevolji obratite se i molite se svetom Josipu za pomoć.

A.V. K.

UMITNIČKO KLIZANJE U SUBOTICI

ZA SAD U VRVU S MLADIMA

Umitničko klizanje je jedno od najelegantniji, graciozniji sportova. U glavnom male curice se oduševljavaje ovom lipom umiću klizanja i plesanju, zato često pokušavaje naučit bar štogod od tog. Ako ništa drugo nauče se klizat. Klizački, brzoklizački, koturaljkaški klub „Spartak" u Subotici postoji već godinama, on funkcioniše skoro tokom cile godine, tačnije sezona na ledu traje od 15. novembra – 1. marta, a suvi treningi tokom cile godine (pauza liti od jednog do dva miseca).

Iz tog razloga porazgovarali smo sa Merimom Kulić, sportskim direktorom KBKK Spartak, koja je već dugo godina u ovom klubu i ovom sportu.

Za sam početak ko su oni ljudi koji su vezani za ime Spartak i koji imaje udila da ovaj klub svake godine budne sve bolji?

Predsednik kluba je Vesna Šuković, glavni trener Danijela Crnobrnja, instruktori u školi klizanja je Maja Berović, a moja malenkost, takođe je instruktor u školi klizanja, a ujedno i pomoćni trener.

Kada primate one najmlađe, koliko kategorija postoji u Spartaku i koliko članova brojite?

Najmlađi klizači imaju 4 godine i oni prve korake uče u školi klizanja. Ima nekoliko kategorija, a to su CSICKS, CUBS, SPRINGS (pioniri i mlađi pioniri), DEBS, NOVICES (mlađi juniori), JUNIORI, SENIORI. Ukupno imamo 12 takmičara i oko 20 dece iz škole klizanja.

Tu je i maskembal na ledu?

Ove sezone smo organizovali Maskembal na ledu u saradnji sa Mega Rodićem, na klizalištu isrped Mega Rodića. Pošto je saradnja bila uspešna organizovali smo još dva nastupa sa svim članovima sekcije umetničkog klizanja. Krajem prošlog meseca, tačnije 29. februara na Gradskom klizalištu smo priredili tradicioalnu „Završnu svečanost" kojom smo obeležili kraj klizačke sezone 2007/2008. Učestovovali su svi takmičari umetničkog klizanja, članovi škole klizanja, a predstavio se i jedan takmičar brzoklizačke sekcije.

Kada su spremni za takmičenje i naravno di se takmiče – u zemlji, inostranstvu – možte navest ovogodišnja veća takmičenja?

Postoje testovi a procenu nivoa klizačkog znanja za određene kategorije i godišta i na osvnovu njih se kategorizuju deca da li su spremna za takmičenje. U Srbiji takmičimo se u Novom Sadu, Beogradu, a od inostranstva posećivali smo tkamičenje u Zagrebu (Hrvatska), Celju (Slovenija), Sekešfehervar, Debrecen, Miškolc (Mađarska)

Koji su najveći uspihi kluba od postojanja do sad?

U „Spartaku" ponosni na najmlađe klizače

Ove sezone učestvovali smo na međunarodnom takmičenju u Beogradu „Trofej Beograda" i Državnom prvenstvu za starije kategorije koje je održano u Novom Sadu.

Najveći uspesi kluba od 2000. g. pa do danas na Državnim prvenstvima: (1999. godine) 2. mesto **Anika Čisar**, 4. mesto **Laura De Negri**, 1. mesto **Marija Terezija Stantić;** (2000/2001) 2. mesto **Laura De Negri,** 3. mesto **Maja Mišković,** 2. mesto **Maja Berović;** (2001/2002) 1. mesto **Maja Mišković**, 3. mesto **Laura De Negri,** 3. mesto **Anika Čisar;** (2003/2004) 1. mesto **Marina Miščević,** 1. mesto **Laura De Negri,** 3. mesto **Maja Mišković,** 3. **mesto Ivana Rajčić,** 2. mesto **Maja Berović;** (2004/2005), 2. mesto **Klaudija De Negri,** 3. mesto **Jovana Šuković,** 1. mesto **Laura De Negri,** 1. mesto **Maja Berović;** (2005/2006) 2. mesto **Dina Dedović Tomić,** 1. mesto **Laura De Negri;** (2006/2007) 2. mesto **Dina Dedović Tomić,** 2. mesto **Laura De Negri,** I na Prvenstvu Vojvodine za 2007. godinu: 1. mesto **Klaudija De Negri,** 2. mesto **Dina Dedović Tomić,** 3. mesto **Jovana Šuković,** 1. mesto **Laura De Negri.**

Nove nade?

Ima dosta talentovane dece, ali bih možda mogli izdvojiti Koranu Bekonja Soklič, Vuk Jonović, Isidoru Kulić, Leu Dedović Tomić, Elie Aleksandru Esperanza.

Planovi kluba za narednu sezonu el budućnost?

Za sada se držimo bliže budućnosti. Tačnije, priprema koje će se održati u maju i avgustu u Beogradu.

Šta triba da posiduje umitnički klizač da bi postao uspišan?

Umetnički klizač da bi postao uspešan pored talenta motoričkih sposobnosti (dobre koordinacije pokreta, eksplozivne snage, brzine, ravnoteže, gipkosti, osećaja za ritam i muzikalnost) mora pre svega da bude uporan i sistematičan.

U glavnom su to curice, a jel u klubu imate i derančiće koji se bave umitničkim klizanjom?

Imamo jednog dečaka takmičara Vuka Jonovića u kategoriji mlađih pionira (chicks).

Jel imate saradnju s kakim klubovima koji imaje zatvoreno klizalište pa da se posećivate?

Ove sezone saradnja sa klizačkim klubom Vojvodina iz Novog Sada gde idemo na treninge kada kod nas nema leda.

Kako izgleda jedan trening i da li se radi idividualno ili…?

Na treningu istovremeno treniraju svi takmičari, a sa njima se kombinuje grupni i individualni rad s obzirom na to da je individualni sport te se treninzi planiraju na osnovu individualnih takmičara.

Za kraj, di se Spartak nalazi u Srbiji, a i šire što se umitničkog klizanja tiče i šta triba priduzet da bi bili na višem nivou?

Spartak se do sada u nižim kategorijama nalazio u vrhu umetničkog klizanja na saveznom nivou, ali s obzirom na uslove u Subotici i u Beogradu, koji se jednostavno ne mogu uporediti, jer u glavnom gradu leda ima 11 meseci, videćemo da li će tako i ostati u budućnost,i jer suvi treninzi ma koliko se puno radilo ne mogu da nadoknade rad na ledu.

L. T. S.

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

NOVI HERBICIDI U SUZBIJANJU KOROVA

Korov napada sve usive, pa tako i kuruze

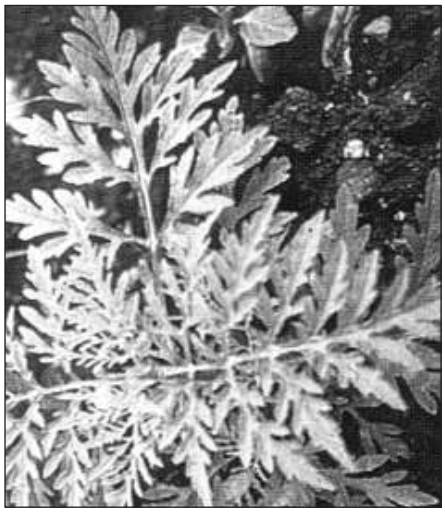
Još uvik je najracionalnije da se za suzbijanje jednogodišnji uskolisni i širokolisni korova koristi kombinacija na bazi acetohlora dvi litre i atrazina jedna litra po hektaru, posli sitve, a prije nicanja kuruza. Potribno je da padne kiša desetak litara po m^2, sedam do osam dana posli primene herbicida da bi se obezbidilo efikasno dilovanje. Ukoliko se sa Acetohlorom u herbicidu nalazi i Protektant, navedena kombinacija se mož koristit posli nicanja kuruza u fazi jednog do tri lista. Zato što se Atrazin teško razgrađiva, njegova primena će bit potisnuta iz upotribe, pa se prišlo proizvodnji novi herbicida koji diluju priko zemljišta i priko lista čime suša ima manje uticaja na efikasnost priparata.

Clio nova snaga u suzbijanju korova kod kuruza

Odlikuje se snažnim i dugotrajnim dilovanjem na korove priko lista, ko i priko zemljišta, čime se njegova primena i dejstvo na korove produžava. Primenjiva se u kuruzu posli nicanja, kad kuruz ima razvijen jedan list, pa sve do osam listova, a najbolje kad su svi širokolisni korovi u fazi dva do četri lista, a uskolisni korovi do tri izdanka u bokoru.

Primenjiva se 0,15 litara po hektaru sa okvasivačem Dash, jedna litra po hektaru. Ako je parcela zakorovljena velikim muharom onda se doza primene povećava na 0,2 litre po hektaru.

Važno je da suzbijanje korova koji se masovno javljaje di se kuruz uzgaja na

Ambrozija

černozemu i livadskoj crnici, a to su štir, pepeljuga, ambrozija, tatula, gorušica, čičak, kerećije grožđe i drugi od širokolisni korova, a od uskolisni korova muhare i sirak iz simena. Jedino je nedovoljno efikasan na popanac i divlji sirak iz rizoma. Pouzdano diluje brez obzira da l se primenjiva pri razvoju dva lista el sedam do osam listova tj. u ranijoj jel kasnijoj fazi razvoja kuruza. Dilovanje preparata na muvarike priko zemljišta je ograničeno na 10 do 14 dana i čerez tog triba sačekat da veći dio nikne i da i priparat uništi priko lista.

Ispoljava dilovanje nezavisno od visine temperature. Izvedeno je niz ogleda di je temperatura bila izmed 11 i 28° C di je priparat pokazo stabilno dilovanje.

Preparat ulazi u biljku priko lista i diluje silazno priko biljni sokova ko i uzlazno od korena ka listovima.

Herbicid se brzo usvaja. Posli dva sata usvojena je dovoljna količina da se uništi korov, pa kiša mož past. Ubrzo, posli pet do sedam dana lisno tkivo gubi boju i požuti. Kad je vruće vrime korovi potpuno odumru posli dvi nedilje, a pri ladnom vrimenu propadanje korova je produženo na tri do četri nedilje.

Clio, nova snaga u suzbijanju korova

Nakon primene preparata, u jesen, se mogu sijat sve vrste ozimi žita, a naredne godine, u proliće jara žita, kuruz, uljana ripica i grašak, cincokrt, šećerna ripa i soja tek nakon druge godine.

Kod izbora priparata važna je njegova selektivnost prema kuruzu. Herbicid Clio u kombinaciji za okvašivačom Dash izuzetno je tolerantan na sve merkantilne i silažne hibride kuruza. Mala je stopa usvajanja i zadržavanja herbicida, a još brža razgradnja u biljki kuruza. Dobar preparat diluje priko lista i priko zemljišta sa širokom mogućnosti primene od jedan do osam listova kod kuruza.

Merlin-Duo herbicid sa širokim spektrom dilovanja

Pridstavlja dvokomponentni herbicid sa širokim spektrom dilovanja, jel se aktivne materije dopunjavaje i ispoljavaje pojačano herbicidno dejstvo. Korovi usvajaje aktivnu materiju priko lista i korena. Posli primene herbicida na korovima se javljaje simptomi bile i žute boje listova što kasnije dovodi do potpunog uginjavanja korova.

Najoptimalnije vrime primene je kad je kuruz u fazi od prvog do trećeg lista. Zavisno od zakorovljenosti količina primene se kreće od 1,5 do dvi litre po hektaru nuz utrošak vode od 200 do 400 litara.

Herbicid sa najdužim zemljišnim dilovanjom. Praksa je pokazala da su protekli godina, u eri globalnog otopljivanja, nepridvidivi vrimenski uslovi i padavine tokom sitve i razvoja kuruza u fazi suzbijanja korova. Česte suše posli sitve, a prije nicanja kuruza, priminjeni herbicidi u tom periodu pokazli su ograničenu efikasnost s jedne strane, a s druge Atrazin koji se hasnira u kombinaciji s Acetohlorom teško se razgrađiva, ima uticaja na naredne kulture, te će se virovatno povuć iz upotribe.

Primenom ovog herbicida u ranim fazama razvoja kuruza od jedan do tri lista, korovi se suzbijaje kad je to kuruzu najpotribnije za njegov dalji razvoj. Uklanjanjem korova već u početku razvoja, kad se nalaze u fazi kotiledona, jel dva do četiri prava lista, sprečava se konkuretski odnos nasparm kuruza i omogućava optimalan razvoj biljaka nuz efikasno korišćenje pristupačnog raniva i vode. Korovi su najositljiviji na herbicide u fazi kotiledona i prvog para listova kad je najlakše njevo suzbijanje. Čerez produženog dilovanja priko zemljišta triba računat da će razvoj korova bit spričen tokom većeg dila vegetacije, jel preparat ostaje aktivan duže vrime i ako ne padne kiša.

Ima širok spektar dilovanja na širokolisne i uskolisne korove. Od jednogodišnji širokolisni korova suzbija štir, pepeljugu, ambroziju, tatulu, gorušicu, tarcužak, kerećije grožđe i drugo.

Od uskolisni travni korova suzbija sivi i zeleni muhar, divlji sirak iz simena. Važna osobina preparata je da se iste godine u jesen mogu sijat sve kulture, te ne sprečava optimalnu plodosmenu.

Maister-OD majstor za korove

Herbicid koji sadrži dvi aktivne materije koje suzbijaje korove, al i Protektant koji omogućava kuruzu razgradit aktivnu materiju pa je herbicid u potpunosti brezopasan za biljku kuruza.

Primenjiva se u količini od 1,5 litara po hektaru uz utrošak vode od 200 do 400 litara. Koristi se kad je kuruz u fazi dva do šest listova. Herbicid Maister-OD daje pun efekat kad se širokolisni korovi nalaze u fazi ranog stadijuma porasta, a uskolisni korovi u fazi jedan do šest listova, divlji sirak visine 10 do 20 centi. Kod jednogodišnji uskolisni korova suzbija muhare, proso, divlji ovas, samonikle žitarice i divlji sirak iz simena, a od višegodišnji uskolisni korova divlji sirak iz rizoma. Od jednogodišnji širokolisni korova suzbija ambroziju, štirove, pepeljugu, tatulu, bocu, lipicu, pomoćnicu dvornike, prilepaču, samonikli cinokrt, gorušicu, divlju rokvu i titricu.

Callisto suzbija palamidu

Novi je savrimeni herbicid za suzbijanje jednogodišnji širokolisni korova ko i palamide u kuruzu brez obzira na razvojni stadijum usiva i korova.

Usvaja se u biljke velikom brzinom. Kiša koja padne već posli dva sata od momenta tretiranja nema nikakog uticaja na spiranje s lista i smanjenje efikasnosti.

Brzo diluje, te se već posli 24 sata od primene mogu primetit simptomi na korovima u vidu blidila na listovima. Korovi pristaju rast i usvajaju ranu i vodu, čime pristaje konkurentski odnos naspram kuruza. Posli pet do sedam dana korovi se u potpunosti osuše.

Callisto suzbija jednogodišnje i višegodišnje širokolisne korove brez obzira na fazu razvoja, što znači da uspišno suzbija korove u poodmaklim fazama razvoja kad su i kuruz i korovi prirasli za primenu svi drugi preparata. Brzo se razlaže u kuruzu, te ne izaziva nikaku fitotoksičnost. Ovaj herbicid se mož koristit za suzbijanje širokolisni korova sve dok prskalica mož uć u parcelu, tj. kad je kuruz razvio osam do dest listova. Koristi se za sve hibride kuruza uključujući i linije simenskog kuruza, šećerca i kokičara. Priparat koji dospije na površinu zemljišta sprečava klijanje i nicanje širokolisni korova u dužem vrimenskom periodu.

Focus Ultra suzbija uskolisne korove kod kuruza otpornog na cikloksidim.

Njegov partner u suzbijanju širokolisni korova je Arrat.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

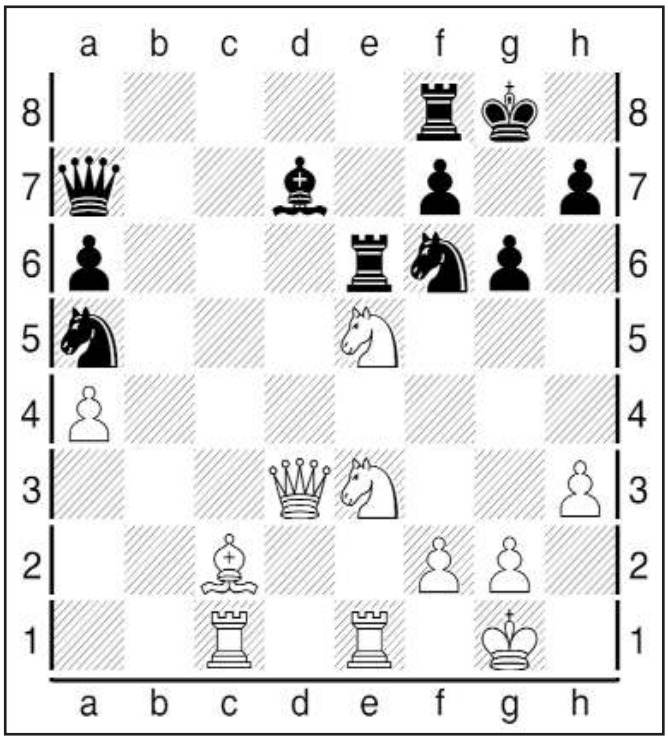
BLED OPET NA ŠAHOVSKOJ MAPI SVITA

Posli pet godina pauze, Bled se ponovo vratio na šahovsku mapu i probudio nostalgiju nikh davni vrimena, kad su njegovim ulicama šetali bivši šampioni svita Aljehin, Botvinik, Fišer, Talj, Karpov i Kasparov. Poslidnji veliki događaj bila je Šahovska olimpijada 2002. godine. U takom Bledu od 1980. pa do 2003. godine održavo se i šahovski festival na koji su svi išli, šahovski profesionalci, amateri mladi, stari, žene dica, da bi ostili atmosferu jednog posebnog mista. Najedared je sve stalo i to kad se sa nestrpljenjom očekivo 25. jubilarni festival. Dok sam čito i slušo ove lipe pripovitke o Bledu turističkom i šahovskom centru Slovenije i kadgod Jugoslavije, obradovo sam se kad sam sazno da će se taj dugo čekani jubilarni 25-ti festival održat od 23.02. do 1.03.2008.godine. Dugačka pauza ostavila je traga, tako da turnir nije bio ispraćen, po masovnosti i kvalitetu, kako po uslovima za igru i tradiciji zasluživa. Turnir sam zdravo dobro počo posebno inspirisan ambijentom i tradicijom, tako da sam posli 6 kola sa osvojeni pet poena bio prvi. Pobidio sam glavne konkurente velemajstore Milana Draška iz Crne Gore i Duška Pavasovića iz Slovenije.U sedmom kolu ko bili igro sam protiv iskusnog velemajstora Evgenija Svešnikova iz Letonije i znao sam da bi pobidom virovatno rišio pitanje prvog mista, jel bi ostale još dvi partije. Sve je krenilo dobro, nadigro sam protivnika i kad se očekivao završni udarac „zadrćala" je ruka i umisto pobidničkog poteza topom povuko sam gubitnički, a ta dva poteza topom dililo je jedno polje na tabli. Posli ovog šoka naišao je drugi, pa sam u pritposlidnjem kolu naišao na posebno raspoloženog slovenačkog velemajstora Tratara, od kojeg sam izgubio. Prvo misto koje mi je bilo na dovat ruke postalo je nedosanjani san. Na turniru je pobidio Svesnjikov sa 7 poena, drugi je bio slovenački intermajstor Sebenik, treći slovenački velemajstor Lenić, da bi ja neočekivano završio na osmom mistu u konkurenciji 54 igrača.

Na kraju prikazaću vam moju lipu pobidu nad slovenačkim reprezentativcom velemajstorom Pavasović Duškom.

Sedlak Nikola (2568) – Pavasović,Dusko (2601)
25. Šahovski festival Bled OPEN A Bled (5), 26.02.2008

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 Sf6 5.0–0 Le7 Nastala je klasična varijanta španske partije. **6.d3** Pošto moj protivnik važi za odličnog poznavaoca španske, biram malo riči i manje istražen nastavak da se igra čisto na borbu. **6…b5 7.Lb3 d6 8.a4** sa ovim potezom izazivaje se slabosti kod crnog na daminom krilu i čuva se bilopoljni lovac, jel je pritilo Sa5. **8…Lg4 9.c3 0–0 10.Sbd2 Sa5 11.Lc2 c5 12.h3 Ld7 13.Te1 Dc7 14.Sf1 b4?!** Sumnjiv potez. Crni popušta u centru i ne obraća pažnju na nepovoljan položaj svog skakača na a5. Pravilno je bilo Sc6. **15.d4! bxc3 16.bxc3 cxd4 17.cxd4 Tfc8 18.Se3 Tab8 19.La3 Lf8?** Diluje vrlo logično, al sad nastaju veliki problemi za crnog. Jedino ispravno je bilo Sc6 sa štogod boljim šansama bilog. **20.Tc1 exd4** Crni je iznuđen da popušti u centru. **21.Sxd4 Da7** Crni mora sklonit damu s c linije, jel je pritilo e5 uz Lh7. [Nije valjalo 21...Dc3 zbog 22.Lb3 i crna dama je zarobljena.] **22.Dd3 g6** isto obavezan potez jel je pritilo e5 uz Sd5,dok se u isto vrime kontroliše tačka f5. **23.Sf3 Tc6?** Crni i dalje ne osića opasnost i direktno gubi partiju. Puno bolji potez bio je Sb7 i crni bi se još mogo nadat nikoj igri. **24.e5 dxe5 25.Sxe5 Te6 26.Lxf8 Txf8**. **27.Nd5!** Jednostavan potez posli kojeg bili osvaja materijal. Crni skakač na f6 je jedina dobra odbrambena figura u poziciji crnog i zato je triba uklonit. **27…Td8** [U slučaju 27...Sxd5 28.Dxd5 pala bi jedna figura crnog.] **28.Sxg6!** Mala kombinacija posli koje se ruši pozicija crnog. **28…Sxd5** [Na 28...hxg6 išlo bi 29.Txe6 uz Sf6 sa dobitkom.] **29.Dxd5 Txe1+ 30.Txe1 Dc7** [Ni sad ne pomaže 30...hxg6 zbog 31.Te7] **31.Te7 Le6 32.Dg5 Dxc2 33.Sf4+ Kh8 34.Sxe6 1–0**

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za APRIL

OVAN: Zafaljujuć dobroj procini i poslovnoj strategiji šta budnete primenjivali, možte očekivat pozitivne rezultate, naročito u poslovima šta donose mogućnost za ličnim napridovanjom. Pokadkad nećete moć razumit manire i zagonetno ponašanje emotivnog partnera, šta vam mož pridstavljat pripriku u realizaciji skladnog zajedničkog života.

BIK: Tokom čitavog miseca nalazićete se u sjajnoj psiho-fizičkoj formi, dilovaćete samouvireno u susritu s poslovnim saradnicima i na vrlo efikasan način umićete sprovest pravila uspišnog poslovanja, šta će ostavljat pozitivan utisak na okolinu. Na emotivnom planu priželjkivaćete snažne izlive ljubavi i imat dobar pridosićaj u odnosu sa voljenom osobom.

BLIZANCI: Na poslu ćete dilovat odlučno i uporno branit svoje stavove, al će nastajat novi događaji šta će vam dodatno otežavat vaš poslovni el društveni položaj. Moraćete ispunit osnovne kriterijume šta će postavljat vaši saradnici, na misto da provocirate novu raspravu. Emotivni partner el osoba šta vam se sviđa višto će izmicat prid vašim izazovima.

RAK: Osićaćete laganu stagnaciju u stvaralačkom izražavanju i potribu da se psihički rasteretite od nagomilani obaveza. Tribate angažovat pouzdane saradnike, kako biste ostvarili zajedničke interese u pridviđenom roku. U ljubavnom životu prijaće vam čijegod prisustvo, al ćete poželit ostavit dosta prostora i za nika paralelna interesovanja.

LAV: Možte očekivat pozitivna iskustva u susritu sa saradnicima, za koje vas vežu zajednički poslovni interesi, ostvarenje perspektivnog dogovora u poslovnom dijalogu, al će postojat i određeni ometajući faktori šta ćete teško rišit brez ičje podrške. Često ćete se nalazit u fazi emotivnog previranja, sve dok ne osmislite niko neobično iznenađenje za voljenu osobu.

DIVICA: Nalazite se u fazi kreativnog uspona i bićete podstaknuti na iznalaženje novi poslovni rišenja, a da biste nji stvarno našli biće vam potribna i podrška drugi osoba. Ipak, uspićete proširit svoj poslovni i društveni uticaj u različitim pravcima. U ljubavnom životu osićaćete laganu stagnaciju, pa ćete stoga tražit izlaz na nikim drugim stranama.

VAGA: Dilovaćete snalažljivo i vrlo sugestivno na svoju okolinu, šta ne pridstavlja dovoljan uslov el garanciju za poslovni uspih, nego je potribno dogovorit se o zajedničkom rišenju sa saradnicima i bolje zaštitit svoje poslovne interese. Na emotivnom planu nalazićete se u fazi ljubavnog uzleta i izuzetno će vas privlačit strasna i inteligentna osoba.

ŠKORPIJA: Veći dio miseca osićaćete lagani umor el nedostatak volje da se suočite sa poslovno – finansijskim problemima, za šta će vam tribat i informacije o novim događajima na poslovnoj sceni. Na sriću, možte očekivat pozitivne promine el iznenadni dobitak. Dilovaćete zadovoljno u društvu voljene osobe, s kojom ćete znat stvorit čarobnu ljubavnu atmosferu.

STRILAC: Problemi na poslu šta mogu nastat ovog miseca proizilaziće čerez nemogućnosti pravilnog tumačenja novi događaja na poslovnoj sceni. Moraćete dobro planirat svoje dalje korake, a sa saradnicima se morate usaglasit oko uvažavanja različiti poslovni interesa. Pažnja i razumivanje šta ćete dobivat u krugu svoje porodice dilovaće vrlo podsticajno na vas.

JARAC: Biće vam važno ostvarit svoje poslovne ciljove na različitim stranama, al možte očekivat i dodatne komplikacije sa saradnicima šta će vas usporavat. Analizirajte poslovne interese sa različiti aspekata, formirajte listu prioriteta i tek onda krenite u ostvarenje planova. Postoji opasnost da voljenoj osobi namećete svoju volju el da je nepravedno kažnjavate.

VODOLIJA: Poželićete proširit svoje saznajne vidike i dalje se profesionalno usavršavat u raznim pravcima, al da biste postigli dobre poslovne rezultate moraćete primenit provirene obrasce uspišnog poslovanja i sačuvat dobar odnos sa saradnicima. Na emotivnom planu od više potencijalni partnera, razmislite koji se od nji najbolje uklapa u vaš ljubavni profil.

RIBE: Bićete angažovani na više različiti strana i dilovaćete pretenciozno u susretima sa poslovnim saradnicima. Tribaćete pravilno usmirit svoju stvaralačku energiju i koncentraciju, a čijagod asistencija prilikom rišavanja poslovni dilema mož se pokazat od velike koristi. Često ćete minjat svoje emotivno raspoloženje i lagano gubit interesovanje za voljenu osobu.

U K R Š T E N E R I Č I

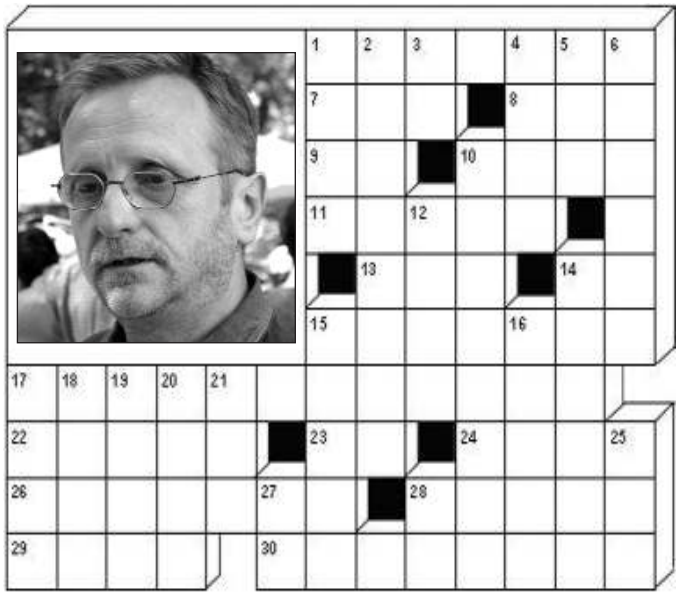
VODORAVNO: 1. Grupa ostrva u Grčkoj 7. Bašča; 8. Vrsta južnog voća; 9. 1. i 3. samoglasnik; 10. Virovanje; 11. Mećat na mali prostor; 13. Evropska asocijacija naroda (skr.); 14. Misto u Srbiji; 15. Mlad konj; **17. Glumac na sliki**; 22. Običajni protokol; 23. Izbočina kopna u moru; 24. Prastanovnik Balkana; 26. Vrića za mećanje zobi; 28. Proizvod ocinjivanja; 29. Starogrčki pisnik; 30. Krokodil;

USPRAVNO: 1. Učesnik u svatovima; 2. Pripravit; 3. Slovo stare glagoljice; 4. Sokratov tužitelj; 5. Poklon; 6. Stanovnik Irana; 10. Vrsta poslastice; 12. Šumovit prostor u varoši; 14. Šta pripada baći; 15. Vrsta tice; 16. Izbiljivat; 17. Vrsta osvižavajućeg pića; 18. Tor; 19. Izraslina na tilu niki životinja; 20. Engleski kompozitor, Edvard; 21. Ime slikara Mulabegovića; 25. Ritkost (lat.); 27. Hemijska oznaka za Kalcijum; 28. Ove godine (skr.).

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: nemiran, Esenjani, Skradin, kakvo, k, ll, osno, AIK, nev, MILENA DRAVIĆ, ovirit, ami, ao, Banat, stiraks, anatema, namet.

PISMA ČITALACA

Fala svima koji su nam pisali i poslali čestitku za Uskrs. Prošli put smo zdravo nafalili naše virne pritplatnike, pa smo ji zato i nagradili. Poslali smo njim bresplatan primerak Bunjevačkog kalendara za pristupnu 2008. godinu. Po vašim pismima vidim da smo vas s otim lipo iznenadili i razgalili, a pogotovo one koji žive daleko od svojeg rodnog kraja. Jeto, baš na nji najviše mislimo kad su veliki sveci, jel virujemo da njim onda njevi najviše i fale.

Nije uvik sve samo falenje. Tako su nam poručili iz Madžarske da bunjevački ne znamo jel pišemo disnotor a to nije bunjevačka rič. Pa sad, ako kogod ne zna jezik samo zato što ne zna jednu rič, onda je to zdravo dobro. I još štogod, nema jezika u kojem nema strani riči u kojem su se one taliko odomaćile da ji ko strane i ne posmatramo. Uostalom, ako smo u išta cigurni u ovim Novinama onda je barem to da znamo bunjevački i da su i Novine tako pisane. Mož bit da ima taki kojima to ne pasira. Takima možmo kasti samo taliko – da ćemo i dalje vako nastavit!

BUNJEVAČKE NOVINE TRAŽE HONORARNE SARADNIKE ZA OBAVLJANJE POSLA NOVINARA.

TAKOĐE, BUNJEVAČKE NOVINE TRAŽE ČELJAD KOJA BI TILA PRODAVAT NOVINE.

Ukoliko mislite da ste prava osoba za jedan od ovih poslova, javite nam se. Nalazimo se u prostorijama BIC-a, Trg cara Jovana Nenada 15 I, el se javite na telefon 024/523-505.

Bunjevačka matica
Korzo 8
Subotica

NAGRADNI KONKURS

za Prvu smotru bunjevačke lipe riči – Subotica 2008.

Na konkursu mogu učestvovat učenici od 7 do 18 godina.

Radovi mogu bit pisani u prozi el u stihu na bunjevačkom jeziku.

Broj radova po učesniku mož bit od 1 do 3, tema je slobodna.

Radove dostavit otkucane, sa slidećim podacima:

IME I PRIZIME UČENIKA
IME ŠKULE I RAZRED
ADRESA STANOVANJA I BROJ TELEFONA

Radove će prigledat žiri i na svečanoj priredbi u prostorijama Bunjevačke matice uručit prigodne nagrade. Nagrađeni radovi biće razvrstani po uzrastu i štampani u prvoj zbirki „Bunjevačke lipe riči".

KONKURS JE OTVOREN DO 15. MAJA, A SVEČANA PRIREDBA ĆE SE ODRŽAT U BUNJEVAČKOJ MATICI 31. MAJA 2008. GODINE SA POČETKOM U 11 SATI.

Za sve dodatne informacije obratit se na telefon 024-557- 213

Pridsidnik Bunjevačke matice
IVAN SEDLAK

Panorama oglasi
NISMO JEDINI
NISMO NAJTIRAŽNIJI
AL' SE ČITA!

CitY Vizija
telefon 024/670-730

103
RADIO PAJIO
I program: 103,4 MHz
II program: 104,2 MHz

